

Emmaboda kommun
Bildningsförvaltningen

Verksamhetsplan och systematiskt kvalitetsarbete i Emmaboda kommuns kommunala förskolor HT 2016 – VT 2019

Resultatrapport för Bjurbäckens förskola.

Innehåll

1. Resultat av verksamhetsutvecklingen	4
1.1 Utvecklingsområden	4
1.1.1 Demokrati (Barns inflytande – LpFö 2.3)	4
1.1.2 Mångfald (Normer och värden – LpFö 2.1)	7
1.1.3 Naturvetenskap och teknik (Utveckling och lärande – LpFö 2.2).....	9
1.1.4 Förskola och hem – (LpFö 2.4).....	12
1.2 Analys och bedömning	12
1.3 Identifierade utvecklingsbehov.....	14
2. Bakgrund/Syfte/Nulägesanalys	16
2.1 Bakgrund.....	16
2.2 Syfte	16
2.3 Nulägesanalys	17
2.3.1 Demokrati Augusti 2016.....	17
2.3.2 Mångfald – Augusti 2016	17
2.3.3 Naturvetenskap och teknik – Augusti 2016.....	18
2.3.4 Förskola och hem – August 2017	18
3. Mål att sträva efter.....	19
3.1 Demokrati	19
3.1.1 Läsåret 2016/2017.....	20
3.1.2 Läsåret 2017/2018.....	22
3.1.3 Läsåret 2018/2019.....	25
3.2 Mångfald.....	26
3.2.1 Läsåret 2016/2017.....	27
3.2.2 Läsåret 2017/2018.....	30
3.2.3 Läsåret 2018/2019.....	33
3.3 Naturvetenskap och teknik	34
3.3.1 Läsåret 2016/2017.....	34
3.3.2 Läsåret 2017/2018.....	37
3.3.3 Läsåret 2018/2019.....	39
3.4 Förskola och hem.....	40
3.4.1 Läsåret 2016/2017.....	40
3.4.2 Läsåret 2017/2018.....	40
3.4.3 Läsåret 2018/2019.....	42
4. Innehåll – processen	43
5. Organisation	43
6. Tidsplan	43

7.	Uppföljning – Utvärdering	44
8	Framgångsfaktorer	44
8.1	Läsåret 2016/2017	44
8.2	Läsåret 2017/2018	47
8.3	Läsåret 2018/2019	47
9.	Hinder och utmaningar	47
9.1	Läsåret 2016/2017	47
9.2	Läsåret 2017/2018	50
9.3	Läsåret 2018/2019	50
10.	Bilagor	51
10.1	Bilaga 1 – Handlingsplan Modersmålsstöd.....	51
10.2	Bilaga 2 – Arbetsrutin Modersmålsstöd.....	53
10.3	Bilaga 3 – Emmaboda vår framtid	56
10.4	Bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017	58
10.5	Bilaga 5 – Gemensamt kalendarium 2017-2018	60

1. Resultat av verksamhetsutvecklingen

1.1 Utvecklingsområden

1.1.1 Demokrati (Barns inflytande – LpFö 2.3)

1.1.1.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Överlag ser vi ett bra resultat gällande värdegrundsarbetet som grund för arbetet med demokrati. Alla inom verksamheterna har blivit bättre på att möta och bemöta varandra och acceptera varandras olikheter och se dem som styrkor. Alla är mer benägna att hjälpa varandra och lösa konflikter på ett positivt sätt.</p> <p>Barnen har fått större möjlighet att uttrycka sina egna åsikter, både genom verbalt och icke-verbalt språk, och vad de anser vara rätt och fel i sammanhangen där de vistas.</p> <p>Pedagogerna har blivit bättre på att se barnens intressen och låta det ligga till grund för verksamheten. Utifrån detta har barnen fått möjlighet till meningsfulla val av vad de vill fylla sin dag med. På många avdelningar utgör morgonmöten med barnen en bas för hur dagen kommer att läggas upp och ger barnen en större förståelse för hur dagen hänger ihop.</p> <p>Vi ser att det finns ett behov att fortsätta fokusera på detta område, samla ihop de goda exemplen som vi har inom kommunen och sprida dessa så det som görs bra kan komma fler barn till gagn.</p>
Förskola	<p>Barnen har blivit trygga med varandra och oss pedagoger. De vågar ta för sig mer och blivit mer självständiga.</p> <p>Barnen har upptäckt att vi tycker olika men vill gärna göra som hen vill ändå. De kan även acceptera att vi kan tycka olika men vara kompisar ändå.</p> <p>Vi ser en förändring då barnen tar mer hänsyn och hjälper varandra i olika situationer.</p> <p>Vi fick lägga stor vikt vid demokratiarbetet och känner idag att vi har kommit en bra bit på väg.</p> <p>Barnen väljer aktivt och tydligt aktivitet men visar också ett lugn att man kan få byta aktivitet när som helst.</p> <p>Att sysselsätta sig är alla duktiga på.</p> <p>Vi märker att barnen aktivt nu väljer sånger, både när vi sjunger fritt eller när vi har sångkort.</p> <p>Vi har gett barnen möjlighet till delaktighet men inte regelbundet vilket var vår förväntning.</p> <p>Våra barn har blivit mer delaktiga i de beslut som tagits.</p> <p>Vi ser att barnen står upp för varandra, hjälper varandra om de inte blir lyssnade på.</p> <p>Duvemåla</p> <p>Barnen har blivit trygga med varandra och oss pedagoger. De vågar ta för sig mer och blivit mer självständiga.</p> <p>Pga en hel del personalbyte i gruppen tror vi att en del av barnen haft svårare att känna sig trygga. Erfarenheter - Man behöver göra saker flera gånger för att fånga barnens intresse. Att använda rekvisita och kroppen gör oftast det man gör mer intressant.</p>

Kimramåla

Barnen har upptäckt att vi tycker olika men vill gärna göra som hen vill ändå. De kan även acceptera att vi kan tycka olika men vara kompisar ändå. Barnen har fått vara med och påverka vår verksamhet genom att rösta och ge uttryck för förslag och önskemål. Erfarenheter - Vi försöker att hitta olika vägar till hur vi bemöter barnens frågor och funderingar.

Vi har varit medforskare och tittat och samtalat kring böcker och olika filmer kring deras funderingar och intresseområden. Barnen har skaffat sig kunskap kring material och hållfasthet. Vi har upptäckt att barnen har börjat ljuda och börjat att läsa.

Barnens intressen för teckenspråk har varit stort.

Krysseboda

Från dec och framåt vad har hänt. Vi ser en förändring då barnen tar mer hänsyn och hjälper varandra i olika situationer vi har inte nått målet men är en bit på väg. Erfarenheter - I vårt projekt har turtagning varit en del då de får vänta på sin tur att knacka på. Våra erfarenheter är att projektet har tagit tid, vilket det ska göra. Det kräver planering.

Kalle har blivit en av oss och hur använder vi honom mer i vår dagliga verksamhet.

Utemiljön är spännande använda oss mer av skogen och även de olika miljöerna inne. Hur använder vi oss av skogen och projektet där?

Barnen måste få fler möjligheter till reflektion.

Lindehult

Efter flytt till ny förskola och nya barn i gruppen blev det stora prövningar i samspelet mellan barnen. Vi fick lägga stor vikt vid demokratiarbetet och känner idag att vi har kommit en bra bit på väg. Grupp känslan är god och stämningen är positiv på avdelningen. Erfarenheter - Barnen har lärt sig de vanligaste formerna.

De flesta kan även grundfärgerna.

Många av barnen känner igen sitt eget namn och några även kompisens namn.

Rasslebygd

Vi kan se att barnen är välmedvetna om hur ett morgon möte går till och vilka förväntningar vi har på barnen. Barnen väljer aktivt och tydligt aktivitet men visar också ett lugn att man kan få byta aktivitet när som helst. Återkopplings möten har betytt mer än vad vi trodde och vikt i att ha dem genom att vi kan se att barnen visar stort intresse för att få återger för varandra vad de har gjort och upplevt. Vi hade inte förväntat oss så mycket återberättade med tal som det faktiskt har blivit. Barnen visar också respekt för varandra när de lyssna och prata och väntar på sin tur eller hjälper kamraten att fullfölja återkopplingen om det är någon som fastnar och inte har talet med sig och bara pekar finns det barn som hjälper till och benämner. Vi använder sig av tecken som stöd men också bildstöd. Morgonmötet- vi ser att det fungerar bättre när vi inte ha med frukten under mötet. Då detta blev fokuserings område för barnen. Vi hade förväntat oss ge barnen möjlighet att dokumentera själva men detta har inte uppnåtts. Erfarenheter - Erfarenheter vi har fått är hur ser stenar ut?

Storlek, tyngd vilka färger vart finns stenar

Hur kan man hitta stenar?

Med maskiner, under jord, ute

Skapa med stenar

Måla limma ihop skapa figurer bygga torn bygga vägar

Värdegrund:

Att man kan behöva en kamrat för att utföra vissa saker och att man kan hjälpa varandra med på och avklädning.

Vi arbetar vidare med allas lika värde.

Räveberg

Fortfarande vill många komma till tals och har ingen känsla för om någon annan pratar samtidigt. Några behöver fortfarande stöttas att göra sig hörda och att göra efter sitt eget tycke. När vi delat i mindre grupper har det självklart fungerat betydligt bättre. Att sysselsätta sig är alla duktiga på. Vi har uppmuntrat var och en att själva välja aktiviteter. Olika former av samarbete, beslutsfattande och respekt för varandras viljor har prövats i olika aktiviteter t.ex. bygg, spel, rollekar, skapande. De flesta har blivit mycket mer accepterande gentemot kompisarnas viljor och idéer. Många är hjälpsamma och ställer upp vid behov. Erfarenheter - Nu ser de flesta former lite överallt och benämner dem (även de som inte har så bra svenska).

Vi använde former till olika bygg och konstruktioner.

Intresset för bokstäver och siffror har väckts hos samtliga - många ville ha olika arbetsblad/uppgifter, vilka de själva kunde välja och hämta i pärmar.

I slutet av läsåret ökade intresset för matematik – främst att räkna plus och minus.

Lära sig att det är viktigt att kunna samarbeta och hjälpa varandra.

Trollagärde

Vi märker att barnen aktivt nu väljer sånger, både när vi sjunger fritt eller när vi har sångkort. De visar oss genom tecken med fingrarna eller kroppsspråk, eller muntligt. De tar för sig mer nu än tidigare, ett tecken på trygghet.

Vi låter barnen till stor del klä på/av sig själva, vi är ju alltid nära dem så vi märker när vi ska hjälpa till. Bland de allra minsta barnen får man hjälpa till mycket då de precis lärt sig gå och behöver stor hjälp med skor och jacka. Turtagning övar vi fortfarande mycket på, går bättre och bättre men fortfarande en bit kvar. Erfarenheter - Vi pedagoger känner att vi har kommit en bra bit i vårt arbete trots att vi har haft väldigt mycket inskolningar, vi har lärt känna barnen väldigt bra och vi har känt vad de behöver och efterfrågar. Vi har ändrat en hel del i miljön för att vi har märkt att det inte fungerade så som vi hade det innan, miljömässigt. Barnen efterfrågade mer utrymme för rörelse och det ville vi ge dem genom att skapa ett rum för det ändamålet. Det har fungerat väldigt bra!

Ubbemåla

Det brister ofta, speciellt vid frukost, lunch, fruktstund och mellanmål. Vi hade förväntat oss att friheten skulle ge dem självständighet. Men det ger oro, otrygghet och osäkerhet. Erfarenheter - Det är viktigt att alla får ta del av projektet. Dela på gruppen och se till så alla får ge sitt bidrag

Åleberg

Vi har gett barnen möjlighet till egen delaktighet men inte regelbundet vilket var vår förväntning. Barnen har blivit allt mer självsäkra med den digitala utrustningen, såsom med kamera och Ipad. Barnen (och vi vuxna) har även börjat visa hänsyn till att alla inte vill vara med på kort. Barnen pratar gärna om dokumentationer/aktiviteter som gjorts och att lyssna och berätta inför/på gruppen. Erfarenheter - Att miljön och material är viktigt för att utveckla och stödja barnen. Även att genom att ge barnen möjligheter till att möta bokstäver på olika sätt ges de en större möjlighet till att utveckla och utforska ord och bokstäver.

	<p>Att de väcker ett intresse hos varandra och varandras namn/bokstäver. Men även att vi vuxna pratar och frågar om bokstäver och ord i vardagen och vara medvetna kring det.</p> <p>Lila</p> <p>Våra barn har blivit mer delaktiga i de beslut som tagits angående kuben, bygg och konstruktion, färglära.</p> <p>Jag vill blanda ljusblå!</p> <p>Våra barn med annat modersmål vågar ta för sig och säga vad de vill göra. De är trygga.</p> <p>Vi känner att vi fått en bättre vi-känsla. Vi kan tillsammans. Erfarenheter - Vi har utforskat vatten på många sätt – frysa, tina upp, måla på is, mäta volym och mängder. Det ger många nya ord och begrepp.</p> <p>När det gäller bygg så har vi byggt på olika sätt och även mätt det som byggts. Vi har byggt med oss själva också – rumsuppfattning.</p> <p>Flera barn är på väg att börja läsa och många har fått upp intresset för symboler.</p> <p>Röda</p> <p>Vi ser att barnen står upp för varandra, hjälper varandra om de inte blir lyssnade på. Vi känner att de har förbättrat sin självkänsla och vågar säga ”stop sluta”. Erfarenheter - - Naturens kretslopp, det är som en cirkel, det går runt. Maskbajs jord är den bästa!</p> <p>Sopans kretslopp, ex: plast blir nytt material ex petflaskor och fleecetröja. Det går att tanka med matavfall, papper blir nytt papper.</p> <p>Det finns många olika kretslopp.</p> <p>Kunskap om att göra Stop motion film Det finns olika sätt att kommunicera på. Det finns olika användningsområden med lärplattan.</p> <p>Skapa med olika material. Göra egna leksaker av gammalt material.</p>
--	---

1.1.1.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.1.1.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.2 Mångfald (Normer och värden – LpFö 2.1)

1.1.2.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>På flertalet av våra förskolor har antalet olika talade språk ökat och gjort att vi behövt tänka kring vårt arbetssätt. Det har varit en utmaning och en svårighet att övervinna och vi är på väg åt rätt håll. Vi har kunnat anställa pedagoger med samma modersmål som många av barnen och detta är en stor tillgång för alla barn och familjers trygghet inom våra förskolor.</p> <p>Mycket i det positiva grundas i barns inneboende nyfikenhet för varandra, deras vilja och drivkraft att kommunicera och pedagogernas medvetna synliggörande av olikheter.</p> <p>Uppstarten av läsåret 17/18 har synliggjort att området är något vi behöver arbeta aktivt med hela tiden för att inte falla tillbaka till oönskade beteenden och uttryck och att vi inte kan se</p>
--------	---

	det som avslutat.
Förskola	<p>Barnen är små än och har inte märkbara fördomar. Barnen har utvecklats och uppmärksammat att det är ok att vara olika. Vi känner att de barn med annat modersmål har blivit mer delaktiga i vårt projekt nu när S har läst in "knacka på" boken på arabiska. De barn som har annat modersmål i vår grupp behöver stöd i det svenska språket. Vi har påbörjat det men få ordning på materialet. Barnen har varit intresserade av de olika ländernas läge till varandra och hur flaggorna ser ut, några ritade av flaggor. Vi har säkert märkt att barnen är olika och kommer från olika bakgrund, därmed är vi lyhörda för deras behov och intressen. Vi känner att vi inte hinner med alla. Vi uppmuntra barnen att prata modersmål.</p> <p>Barnen vet att det finns flera språk, några av barnen kan översätta ord från sitt egna ord. Våra barn med annat modersmål har utvecklats enormt mycket och vill kommunicera.</p> <p>Duvemåla</p> <p>Barnen är små än och har inte märkbara fördomar. De är mer nyfikna på varandra.</p> <p>Kimramåla</p> <p>Vi har samtalat och tagit tillvara på barnens vetgirighet kring olika material och konstruktioner. Hur vårt språk är uppbyggt av bokstäver och vad som rimmar och våra olika begrepp. Barnen har utvecklats och uppmärksammat att det är ok att vara olika.</p> <p>Kryseboda</p> <p>Vi känner att de barn med annat modersmål har blivit mer delaktiga i vårt projekt nu när S har läst in "knacka på" boken på arabiska. Känns som om de barnen har en mer förståelse över vad vi gör. Även språkgruppen som S håller i är av stor vikt för våra arabisk talande barn.</p> <p>Lindehult</p> <p>Detta område har tyvärr blivit eftersatt.</p> <p>De barn som har annat modersmål i vår grupp behöver stöd i det svenska språket.</p> <p>Vi stödjer detta genom att arbeta med ordförståelse, högläsning, sång och musik mm.</p> <p>Rasslebygd</p> <p>Vi har påbörjat det men få ordning på materialet. Vi hade förväntat en tydligare struktur men behöver organiseras upp.</p> <p>Normer-stereotypa roller:</p> <p>Vi hade förväntat oss att det skulle vara lättare att hitta material om detta område än var det har varit.</p> <p>Räveberg</p> <p>Barnen har varit intresserade av de olika ländernas läge till varandra och hur flaggorna ser ut, några ritade av flaggor.</p> <p>Fler av barnen pratar ibland sina egna språk och vill lära av varandra. Några översätter till dem som inte förstår på svenska.</p> <p>Vi har uppmuntrat genom att ha alfabeten och räkneord på de olika språken, samt lånat lite böcker från andra länder.</p> <p>Några barn har varit försiktiga inför nya situationer, men har ibland börjat våga pröva / säga ifrån.</p>

Trollagärde

Vi har såklart märkt att barnen är olika och kommer från olika bakgrund, därmed är vi lyhörda för deras behov och intressen. Vi uppmärksammar våra traditioner, tex påsken som är den högtid som vi hittills hunnit fira sen vi startade. Vi brukar då pyssla, synliggöra genom sånger rim/ramsor m.m. Vi har en bok på arabiska med bilder och text som vi tittar i med de barnen som är av utländskt ursprung. Försöker även få god kontakt med föräldrarna med hjälp av S. som då närvarar genom tolksamtal. Därigenom kan man få information om deras kultur/traditioner som vi kan uppmärksamma på något bra sätt.

Vi uppmärksammar även förskolans dag genom att hela huset sprang "Bäverloppet".

Födelsedagar.

Ubbemåla

Matsituationen ger ju ett utmärkt tillfälle att träna dessa egenskaper.

Vi känner att vi inte hinner med alla. Vissa tar mycket energi från gruppen.

Åleberg

Vi uppmuntra barnen att prata modersmål.

Eftersom vi flertal olika nationaliteter/kulturella bakgrunder diskuteras olikheter i vardagen.

Vi uppmärksammar genom sång, siffror och i lek ect. Vi jobbar med S som har aktiviteter med barnen på arabiska.

Röda

Flertalet av föräldrarna har påtalat att de tycker månadsbrev är bra. Barnen vet att det finns flera språk, några av barnen kan översätta ord från sitt egna ord.

Lila

Våra barn med annat modersmål har utvecklats enormt mycket och vill kommunicera. Barnen löser konflikter bättre när de kan sätta ord på sina funderingar.

De samtalar och vågar fråga – vill delge sitt eget språk.

Vår arabisktalande pedagog har gett barn och föräldrar stor trygghet och möjlighet att kunna fråga om saker.

1.1.2.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.1.2.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.3 Naturvetenskap och teknik (Utveckling och lärande – LpFö 2.2)

1.1.3.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	Flertalet förskolor valde underområdet Djur och natur samt Hållbar utveckling och har därigenom sett en ökad kunskap hos barnen och pedagogerna kring närmiljön och de djur som lever där. Genom bland annat skräpplockardagar har alla fått en upplevelse av och större förståelse för allemansrätten och det gemensamma ansvaret vi har för vår miljö och varför det
--------	--

	<p>finns ett behov av återvinning och hushållande med våra gemensamma resurser (t ex vatten).</p> <p>Några förskolor har arbetat med Bygg och konstruktion vilket har gett barn och pedagoger ökade kunskaper kring bland annat hållfasthet och byggteknik. De har också fått en förståelse för behovet av ett ”byggspråk” där gemensamma begrepp och uttryck behövs för att kunna förklara t ex en ritning eller en konstruktion.</p> <p>Arbetet med naturvetenskap och teknik har gått hand i hand med skapande för att ge barnen fler möjligheter att utforska det valda området och har gett alla ökade kunskaper både inom skapande men också genom angränsande områden, t ex matematik, materialkunskap, språk, begreppsutfattning och rumsutfattning.</p>
Förskola	<p>De har blivit mer vana vi tillgängligheten av materialet.</p> <p>Barnens kunskaper om material och konstruktion har utvecklats.</p> <p>Finns material tillgängligt så används det, både planerad och spontana aktiviteter.</p> <p>Barnen har fortsatt att utforska vattnet på olika sätt och detta har vi uppmuntrat och varit tillåtande till barnens forskande.</p> <p>Genuint intresserade av naturvetenskap och motorisk.</p> <p>Det har varit pågående byggprojekt med olika material i två olika rum på avd. Dessa pågick under långa tider innan de revs ner och började på nytt. Olika barn, oavsett genus, har varit delaktiga under tiden.</p> <p>När vi pratar med barnen så använder vi ord/språk som hjälper dem att förstå innebörden av vad de gör eller hur saker och ting hänger samman, med andra ord stödjer deras begreppsbyggnad.</p> <p>Vi har använt nya material såsom tapetklister, gummihandskar, fin betong, glasbitar m.m.</p> <p>Vi har utvecklat vårt naturmaterial kopplat till vårt tema.</p> <p>De tar tillvara på återbruksmaterial som de kan göra nya saker av, tillverkar egna leksaker.</p> <p>Vi har sett att barnen är mer sparsamma med vatten – de letar på vår gård efter vatten innan de hämtar inne.</p> <p>Duvemåla</p> <p>De har blivit mer vana vi tillgängligheten av materialet. Lärt sig att fokusera på det de håller på med en längre stund.</p> <p>Kimramåla</p> <p>Barnen har varit delaktiga, utvecklat sina byggen, bestämt vad de vill bygga och hur de vill bygga och med vilket material.</p> <p>Barnens kunskaper om material och konstruktion har utvecklats. De vet vilka material som fungerar ihop så att hållfastheten blir bra. Barnen har även använt olika tekniker och redskap för att kunna få sina byggen att fungera.</p> <p>Kryseboda</p> <p>Finns material tillgängligt så används det, både planerad och spontana aktiviteter.</p> <p>Lindehult</p> <p>Barnen har fortsatt att utforska vattnet på olika sätt och detta har vi uppmuntrat och varit</p>

tillåtande till barnens forskande.

Vi har byggt och konstruerat med många olika material och tekniker.

Barnen har använt kameran och iPaden att dokumentera med. Vissa barn har även haft med sig kameran hem och dokumenterat om sina husdjur.

Rasslebygd

Naturvetenskap - Genuint intresserade av naturvetenskap och motorisk.

Vi hade högre förväntningar på intresset för stenens egenskaper.

Det vi kan se är att barnen använder stenen som ett verktyg för att undersöka andra saker så som storlek, tyngd, eller använda som ett byggmaterial

Vi kan se att barnen gärna samlat kring de runda borden för nya möten mellan barn-barn barn-pedagog. Ett möte som skulle kunna ha blivit mer av är i ateljén på avdelningen då denna dörr gärna blir stängd vilket resulterar i att vi låser material, möten och chansen till att på undersöka olika saker.

Räveberg

Närmiljön har utforskats med promenader till lekplatser, skogsutflykter, bibliotek, idrottshall, formjakt, skyltjakt.

Det har varit pågående byggprojekt med olika material i två olika rum på avd. Dessa pågick under långa tider innan de revs ner och började på nytt. Olika barn, oavsett genus, har varit delaktiga under tiden.

I börja av terminen var det mest pojkarna som byggde, men det har blivit ändring på det.

Tanken att få in fler flickor med hjälp av guld- och silverklossar samt tyger var mindre lyckat. De tyckte bara det var kul att måla dem, sen var intresset slut – men de var aktiva i förberedelserna.

De ”kemiska processerna” har bestått av experiment med vatten, sirap, olja, diskmedel, färg, salt, socker, föremål. Syfte: Vad ska hända? Vad händer? Varför?

Erfarenhet från tidigare experiment?

Trollagärde

Vi har inte gått iväg utanför gården så som vi trodde/tänkte i början pga många inskolningar. Men även har det varit ofta personalbrist i huset så vi har ofta fått hjälpa på annan avdelning. Och vi har då känt att verksamheten blivit drabbad för det, att vi inte har kunnat t.ex. gå iväg med våra barn med endast två pedagoger.

Vi har efterfrågat en del material som vi vill ha, för vi hade till en början inte så mycket material på avdelningen, utan vi har fått lite i taget. När vi pratar med barnen så använder vi ord/språk som hjälper dem att förstå innebörden av vad de gör eller hur saker och ting hänger samman, med andra ord stödjer deras begreppsbyggnad.

Ubbemåla

Vi har använt nya material såsom tapetklistor, gummihandskar, fin betong, glasbitar m.m.

Åleberg

Vi har utvecklat vårt naturmaterial kopplat till vårt tema. Barnen ges regelbundna tillfällen att arbeta med olika byggmaterial för att konstruera med. (Se tidigare text ovan)

Barnen använder materialet regelbundet, både självständigt och tillsammans med en vuxen.

Röda

	<p>Barnen diskuterar om olika kretslopp och hur de fungerar med varandra. Övervägande av barnen kan sortera sopor utefter vad som finns upp märkt på miljögården. De tar tillvara på återbruksmaterial som de kan göra nya saker av, tillverkar egna leksaker.</p> <p>Lila</p> <p>Vi har sett att barnen är mer sparsamma med vatten – de letar på vår gård efter vatten innan de hämtar inne.</p> <p>Att bygga med is – måla på is mm har gett nya begrepp och insikt om mått –volym. Frysexperiment – expansion – varför blir mjölkpaketen lite runda när vattnet fryser mm</p>
--	--

1.1.3.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.1.3.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.4 Förskola och hem – (LpFö 2.4)

1.1.4.1 Läsåret 2016/2017

Infördes hösten 2017.

1.1.4.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.1.4.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.2 Analys och bedömning

1.2.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Överlag så har samtliga arbetslag blivit mer medvetna om hur vi skriver mål inom förskolans verksamhet. Även språkbruket kring detta har utvecklats. Däremot behöver vi sätta mer fokus på varför målet valdes och i vilket syfte samt att målen inte är pekpinnar utan något som ger pedagogerna och verksamheten ett fokus/en inriktning.</p> <p>Projektstrukturen och, framförallt, utvärderingsstrukturen har gjort reflektionsarbetet lättare och tydligare vilket i sin tur underlättat utvärderingsarbetet.</p> <p>Många förskolor upplever fortfarande att mycket planeringstid försvinner och många arbetslag upplever sig oförberedda på de möten som ligger utanför arbetstid i barngrupp. Vi behöver bli tydligare med att hänvisa till det gemensamma kalendarier där hela läsårets planering finns och att det är upp till varje förskola att lägga scheman och planera arbetet utifrån dessa datum och tider.</p> <p>Att arbeta i mindre grupper upplever flertalet som en oerhört positiv erfarenhet som ger mer</p>
--------	---

	<p>kvalitet till verksamheten. Vi fortsätter att driva denna linje för att fler ska få uppleva detta.</p> <p>Barnsyn och värdegrundsarbete spretar inom kommunen och det är något vi behöver fokusera på under arbetslagens och gemensamma diskussioner.</p> <p>Önskemål framkommer att få mer tid för föreläsningar och diskussioner. Detta tolkar vi som att pedagogerna ser en nytta av detta vilket är positivt och kommer arbeta för att ge mer tid, framförallt i upptakten av varje termin. Förhoppningen är att kunna erbjuda samtliga pedagoger tre heldagar med föreläsning, diskussioner och iordningsställande av de pedagogiska miljöerna. Vi behöver också tid för att komma till fördjupning inom de områden vi brottas med.</p> <p>Utemiljöerna ses fortfarande som ett problemområde och här behöver pedagogernas eget ansvar förtydligas. Allt för ofta ser vi från ledningsgruppen det vi benämner som ”pedagogklump” där det är otydligt vad pedagogerna gör vid utevistelse på gården, men de är sällan engagerade i det barnen engagerar sig i och står samlade i en ”klump”. Likaväl inställningen att alla barn är allas, vilket synliggörs extra vid gemensam utevistelse, där det också allt för ofta upplevs att pedagogerna bara ser till de barn som finns på egna avdelningen.</p> <p>Vårterminens arbete har varit påfrestande för alla förskolor där vikariebristen och bristen på utbildad personal har varit framträdande. Vi behöver bli bättre på att se vad som verkligen gjorts utifrån de förutsättningar som rått än att fokusera på allt som inte kunde göras enligt planeringen.</p> <p>Inskolningarna ses fortfarande på många håll som en separat verksamhet som inte är knuten till det vardagliga arbetet. Vi behöver förtydliga och sätta fokus på vad det är som inskolningen ska leda till, vad det är vi skolar in till.</p>
Förskola	<p>Analysen visar att Bjurbäckens förskola har arbetat mycket med kommunikation. Det syns i det dagliga arbetet och dialogen mellan barnen och pedagoger. Resultatet visar att barnen har börjat kommunicera mer med varandra och sätter ord på det dem vill istället för att använda sig av fysiska handlingar. Språket och kommunikationen stärks genom morgonmöte tillsammans med barnen, sånger, ramsor med mera och med hjälp av olika digitala hjälpmedel.</p> <p>Gällande demokrati/värdegrund framgår det att pedagogerna anser det är viktigt för barnen att man arbetar med tydliga regler och gemensamma regler både ute och inne, kring torgen och på avdelningarna. Detta för att få en så bra fungerande verksamhet som möjligt för alla. Vi ser en förändring då barnen tar mer hänsyn och hjälper varandra i olika situationer.</p> <p>På Bjurbäckens förskola synliggörs det att barnen har blivit mer delaktiga i olika val kopplat till verksamheten och det i sin tur har stärkt empatin för varandra, en starkare vi-känsla och en säkerhet och självständiga barn.</p> <p>Att lyssna till och förstå varandra olikheter ses som en viktig del i arbetet med mångfald och att vi som pedagoger synliggör och uppmärksammar dessa olikheter. Våra barn med annat modersmål har utvecklats enormt mycket och vill kommunicera.</p> <p>Inom naturkunskap och teknik anser vi pedagoger att material skall vara tillgängligt för barnen då de kan utveckla olika tekniker och använda sig av olika material i deras konstruktioner. I dessa möten i bygg och teknik uppstår ofta kommunikation kring olika matematiska begrepp så som hållfasthet, antal, expansion och volym. Barnens kunskaper om material och konstruktion har utvecklats och finns material tillgängligt så används det, både planerat och spontana aktiviteter. Bjurbäckens förskola har ett bra läge då det är nära till fina närliggande naturområden dit många av oss går, vilket stödjer det arbete som pedagogerna fört kring naturvetenskap och teknik. Pedagogerna sträva efter att utveckla ett utforskande arbetssätt och en grundtanke kring återvinning och återbruk. Analysen visar att barnen behöver stöd i sin kom-</p>

	munikation genom närvarande, tydliga och stödjande pedagoger.
--	---

1.2.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.2.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.3 Identifierade utvecklingsbehov

1.3.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>De övergripande utvecklingsbehoven vi kan se inom kommunens förskolor handlar framförallt om personalbehovet. Vi har brist på utbildade förskollärare och på 5 års sikt ser vi ett behov av ca 10 nyanställningar utifrån premissen att det ska vara 2 förskollärare på varje avdelning. I dagsläget är dock behovet ännu större på grund av de stora barnkullarna 2013 respektive 2015.</p> <p>Det är också en brist på vikarier, framförallt med pedagogisk utbildning men även på de utan utbildning. Ofta när en ny vikarie kommer så finns inte tiden för ordentlig introduktion och möjlighet att ”gå bredvid” innan de behövs i verksamheterna.</p> <p>I dagsläget har vi ett behov av fler lokaler för att bedriva förskoleverksamhet för att kunna följa riktlinjerna kring barngruppers storlek, både de från Skolverket och de från Bildningsnämnden. Det behövs permanenta lösningar med lokaler som också kan användas av andra verksamhet när behovet ökar och sjunker.</p> <p>Vi ser ett fortbildningsbehov kring barn i behov av särskilt stöd och då framförallt gällande TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation). Även kring IT-frågor och kunna sprida kommunens egna goda exempel inom förskolans alla verksamheter ser vi behov av.</p> <p>Planering och iordningställande av pedagogiska miljöer är ytterligare ett utvecklingsbehov och hänger ihop med behovet av sammanhängande stängda upptaktsdagar i början av läsåret så att all pedagogisk personal har möjlighet att reflektera och diskutera kring sina miljöer och sedan förfina dem för att passa den aktuella barngruppen.</p> <p>Likaså finns ett behov av tid för att diskutera organisation på varje förskola för att kunna ge barnen på förskolan ett ökat inflytande över sin dag och livssituation och ge pedagogerna en organisation och struktur de kan känna sig trygga och avslappnade med.</p>
Förskola	<p>En god personaltäthet behövs. Det behöver finnas tid för kommunikation både på avdelningen och emellan avdelningarna. Det tar tid att hitta våra nya yrkesroller i våra nya miljöer.</p> <p>Ta vara på personalens kunskaper och kompetens genom att utmana och inspirera personalen till kompetensutveckling, med hjälp av bl.a. studiebesök, ny litteratur, föreläsningar m.m.</p> <p>Vi som pedagoger behöver ha mer reflektioner tillsammans med barnen.</p> <p>På Bjurbäckens förskola behöver vi få mer struktur kring morgonen – vem gör vad! Även hur eftermiddagar ska organiseras, bättre rutiner, mindre prat mellan personal och mer rörelse på gården. Inte bara följa sina egna barn på gården utan att följa alla barn.</p>

	<p>Bra om torgets verksamhet kommer igång för att stötta avdelningarna och bli ett komplement i vårt uppdrag i läroplanen.</p> <p>Alla pedagoger behöver en genomgång om arbetssätt och giftfri förskola. Vi anser att det saknas en röd tråd i verksamheten och att alla skulle behöva en grund att stå på och göra lika. Utbildning kring hjärt- och lungräddning samt barn som sätter i halsen – varje år!</p> <p>Dokumentationskursen borde även vara för de utbildad och att alla fördjupa sig i genusarbetet. Arbeta för en lugn arbetsmiljö t.ex. tid att reflektera tillsammans och tid för egen planering/förberedelse, stabila arbetslag utan alltför många personalbyten – så man inte måste börja om med grundläggande rutiner och diskussioner hela tiden. Bättre introduktion för både vikarie och nyanställda, helst innan start samt tid att prata innan.</p> <p>Vi behöver jobba med vi-känslan och hur man behandlar varandra. Det är grunden för alla att vilja komma till förskolan.</p>
--	--

1.3.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	

1.3.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

2. Bakgrund/Syfte/Nulägesanalys

2.1 Bakgrund

Utifrån tidigare utvärderingar, uppföljningar, samtal med pedagoger, diskussioner i ledningsgrupp samt Skolinspektionens rapport efter granskning har förskolans ledningsgrupp beslutat att de prioriterade utvecklingsområdena under åren 2016-2019 ska vara följande.

- Demokrati
- Mångfald
- Naturvetenskap och teknik

Utvecklingsområdet Demokrati valdes då barns inflytande och delaktighet är något vi observerat är ett svårt område för många pedagoger och vi behöver fortsatt fokus på det för att se till att barnen får ett reellt inflytande på förskolorna. Till detta läggs Skolinspektionens kritik kring arbetet mot kränkande behandlingar som även det faller inom detta utvecklingsområde.

Utvecklingsområdet Mångfald valdes då vi observerat att många pedagoger har svårt med normkritik och genusarbete i verksamheterna. Till detta läggs Skolinspektionens kritik kring arbetet med modersmål som även det faller inom detta utvecklingsområde.

Utvecklingsområdet Naturvetenskap och teknik valdes då många pedagoger återkommer till behovet av vidare kunskaper inom detta område vid utvärderingarna.

Under tre gemensamma träffar vårterminen 2016 har varje utvecklingsområde brutits ner till fyra begrepp där varje förskola får välja ett begrepp per utvecklingsområde att fördjupa sig i. Under läsåret 2016/2017 kommer samtliga förskolor att arbeta med begreppet Värdegrund under utvecklingsområdet Demokrati samt begreppet Modersmål under utvecklingsområdet Mångfald. Detta på grund av den kritik som riktats mot verksamheten av Skolinspektionen. Från och med läsåret 2017/2018 får förskolorna välja bland de begrepp som tagits fram och kan då fortsätta med samma begrepp och fördjupa sig ytterligare eller byta till något av de övriga tre. Begreppen under utvecklingsområdet Demokrati är Värdegrund, Inflytande, Ansvar och Delaktighet. Under utvecklingsområdet Mångfald är det Modersmål och kultur, Estetik, Anknnytning och Genus. Under utvecklingsområdet Naturvetenskap och teknik är det Hållbar utveckling, Djur och natur, Bygg och konstruktion och IKT och vardagsteknik.

2.2 Syfte

Syftet med de tre utvecklingsområdena är att samtliga pedagoger ska få möjlighet att diskutera, definiera och fördjupa sin förståelse och kunskap kring dessa utvecklingsområden utifrån de behov som finns på den förskola de arbetar. Det ska även finnas möjligheter att diskutera utvecklingsområdena kommunövergripande utifrån kommunens styrkor, svagheter och behov samt utbyta framgångsfaktorer mellan förskolorna.

Allt arbete med utvecklingsområdena och alla diskussioner som förs ska utgå från barnens behov och hur det kan bidra till en bättre lärande vardag för dem.

2.3 Nulägesanalys

Nulägesanalysen beskriver utgångsläget vid starten av verksamhetsplanen augusti 2016.

2.3.1 Demokrati Augusti 2016

Kommun	<p>Barns inflytande i förskolan har under 2013-2016 varit ett av de prioriterade utvecklingsområdena. Utifrån de utvärderingar och observationer av verksamheterna som gjorts ser vi att detta är något vi behöver arbeta vidare med. Det upplevs som ett svårt område att konkretisera och se till att barnen kan få ett reellt inflytande på verksamhetens innehåll. Vi vidgar begreppet från inflytande till demokrati för att kunna täcka in ett bredare spektra av frågor som kan diskuteras och fördjupas.</p> <p>Skolinspektionen kom våren 2016 med kritik att det fanns brister i arbetet mot kränkande behandlingar inom förskolan och det är därför vi under det kommande läsåret kommer att fokusera på begreppet Värdegrund.</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Värdegrund - Inflytande - Ansvar - Delaktighet
Förskola	
Avdelning	

2.3.2 Mångfald – Augusti 2016

Kommun	<p>Under 2013-2016 har Barn i behov av särskilt stöd och modersmålsstöd varit ett av de prioriterade utvecklingsområdena. Vi har nått långt i arbetet med barn i behov av särskilt stöd men det saknas fortfarande mycket i arbetet kring barn i behov av modersmålsstöd. Även här vidgar vi begreppet till mångfald för att täcka in ett bredare spektra av frågor som kan diskuteras och fördjupas. Som övriga Sverige så har även Emmaboda ett större flyktingmottagande än tidigare och detta ställer högre krav på, bland annat, förskolan i arbetet med barn med annat modersmål. Vi har även noterat att attityderna kring arbetet med normkritik och genus i verksamheterna behöver förändras för att vara mer inkluderande för alla inom verksamheterna.</p> <p>Skolinspektionen kom våren 2016 med kritik att det fanns brister i arbetet med modersmålsstöd inom förskolan och det är därför vi under det kommande läsåret kommer att fokusera på begreppet Modersmål och kultur. En handlingsplan kring arbetet med modersmålsstöd upprättades januari 2016 (bilaga 1 och 2).</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modersmål och kultur - Estetik - Anknnytning - Genus
Förskola	

Avdelning	
-----------	--

2.3.3 Naturvetenskap och teknik – Augusti 2016

Kommun	<p>I varje utvärdering från 2013 och framåt har ett flertal arbetslag nämnt att de saknar kunskap och/eller utbildning i området naturvetenskap och teknik. Under de åren har vi haft vissa fortbildningar inom dessa områden men inget kontinuerligt arbete och det råder fortsatt stor osäkerhet på arbetet inom detta. I kommunen finns IKT-pedagog, förskollärare som gått förskolelyftet med inriktning mot naturvetenskap och teknik samt att vi ingår i SKLs matematiksatsning.</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hållbar utveckling - Djur och natur - Bygg och konstruktion - IKT och vardagsteknik
Förskola	
Avdelning	

2.3.4 Förskola och hem – August 2017

Kommun	<p>Under läsåret 2016/2017 blev det tydligt att förskolorna upplevde svårigheter kring hur arbetet med läroplanens kapitel 2.4 Förskola och hem skulle bedrivas. För att lyfta och belysa detta valde förskolans ledningsgrupp att införa detta som ett fjärde prioriterat utvecklingsmål under kvarvarande perioden för denna verksamhetsplan.</p>
Förskola	<p>Hur når vi alla föräldrar? T ex de icke svensktalande som säkert missar mycket information. Det finns föräldrar som vill ha mer eller mindre kontakt med oss, när det inte går under vårt uppdrag eller ansvar så måste vi kunna ta den diskussionen i ”tamburkontakten”. I samhället har samtalen kretsat kring att det har känts lite otryggt och osäkert och även oengagerat mottagande. Det är viktigt att vara vänligt vid mottagande även om man inte ska ha barnen hela dagen. Det är inte dina och mina barn, det är våra barn! Vi måste visa att vi är trygga i det här. Huvudsaken är att vi bemöter föräldrar och barn med positiv energi och att vi är säkra på vad vi har gått ut med för information så vi ska ha en gemensam front gentemot föräldrarna.</p>
Avdelning	

3. Mål att sträva efter

3.1 Demokrati

Styrdokument	<p><u>LpFö98/10:</u></p> <p>Förskolan vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. En viktig uppgift för förskolan är att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö.</p> <p>Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen.</p> <p>Värdegrunden uttrycker det etiska förhållningssätt som ska prägla verksamheten. Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter ska lyftas fram och synliggöras i verksamheten. Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder.</p> <p>Att hävda grundläggande värden kräver att värderingar tydliggörs i den dagliga verksamheten. Verksamheten ska bedrivas i demokratiska former och därigenom lägga grunden till ett växande ansvar och intresse hos barnen för att de på sikt aktivt ska delta i samhällslivet.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar</p> <ul style="list-style-type: none"> • öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar, • förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra, • sin förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till olika etiska dilemman och livsfrågor i vardagen, • utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler, • utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation, • utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö, och • utvecklar sin förmåga att förstå och att handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbete och beslutsfattande. <p><u>Barnkonventionen:</u></p> <p>Artikel 12</p> <p>Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.</p> <p>Artikel 13</p> <p>Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territori-</p>
--------------	---

	<p>ella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.</p> <p>Artikel 14</p> <p>Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.</p>
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Värdegrund - Inflytande - Ansvar - Delaktighet

3.1.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<ul style="list-style-type: none"> • Hur definierar förskolan begreppet Värdegrund? Visa respekt för varandra och ge trygghet. Att få trygga och nyfikna barn i en tillgänglig och accepterande miljö. • Hur arbetar förskolan med begreppet Värdegrund? Alla barn måste få bli sedda och veta att vi hör och vet vad som händer runt dem. Det är allas vårt ansvar. Trygghet, att bli sedd, bli hörd, jämlikhet, delaktighet, inflytande, allas lika värde, respekt, empati, olikheter, genus.
Avdelning	<p>Främja barns förståelse för demokratiska beslut, genom att öka deras självkänsla och deras förmåga att kunna sätta sig in i andra människors tankar.</p> <p>Att barnen får möjlighet att uttrycka sin åsikt. Barnen ska vara delaktiga i den dagliga dokumentationen med hjälp av våra IT verktyg. Tillsammans med barnen ska vi bygga upp en trygg inbjudande miljö som är anpassad efter deras intressen och behov.</p> <p>Röda:</p> <p>Demokrati: att barnen har god självkänsla och vågar stå upp för sig själv och andra.</p> <p>Målet är nått när: alla vågar och kan säga ”stopp sluta” när de upplever att någon kränker dem eller någon annan.</p> <p>Att alla vågar prata om negativa känslor och händelser med någon vuxen.</p> <p>Alla respekterar andras ord och lyssnar på deras vilja.</p> <p>Duvmåla:</p> <p>Värdegrund</p> <p>Mål: Att få trygga och nyfikna barn i en tillgänglig och accepterande miljö.</p> <p>Mål: Barnen ska ha förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,</p> <p>Göra saker tillsammans, hjälpa varandra och dela med sig.</p> <p>Använda oss av stopptecken, och förklara varför handlingen var fel. Uppmuntra bra beteende.</p> <p>Kompissol</p>

Lila:

Främja barns förståelse för demokratiska beslut, genom att öka deras självkänsla och deras förmåga att kunna sätta sig in i andra människors tankar.

Målet är nått när vi ser att barnen kan lösa konflikter med hjälp av demokratiska beslut.

Genom att ge varje barn talutrymme, uppmuntran, få känna trygghet och positiv respons så stärker man barnens självkänsla. Vi måste finnas nära och kunna ge hjälp när det behövs.

Demokratiska övningar – t.ex. genom samtal, medla och rösta. Börja i det lilla med mindre grupper.

Kimramåla:

Alla ska få möjlighet att få göra sin röst hörd och att ta beslut tillsammans.

Viktigt att låta alla barn komma till tals och bli hörda och sedda i alla sammanhang.

Vi ska ge barnen tid att uttrycka sig vid olika tillfällen. Vi utvecklar även tillit till varandra både barn och vuxna.

Vi ska ge barnen flera möjligheter att ta beslut tillsammans. Vi ska ge barnen möjlighet till demokratiska beslut (rösta).

Krysseboda:

Avdelningens mål är uppnått när: varje barn utvecklar förmåga att ta hänsyn till och viljan att hjälpa andra.

– Hjälpa varandra i olika situationer

-Vänta på sin tur

Sätta sig in i andras känslor.

Lindehult

- utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler.

Rasslebygd:

Syfte: Att få trygga och nyfikna barn i en tillgänglig och accepterande miljö.

Mål att sträva efter att varje barn utvecklar sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation och utvecklar sin förmåga att förstå och handlar efter demokratiska principer genom att delta i olika former av samarbete och beslutfattande.

Målet är nått när:

-Vi har ett fungerande morgonmöte med barnen där dagen presenteras och vad som kommer att ske.

-Vi har ett fungerande återkopplingsmöte med barnen innan lunch med återblick på vad vi gjort och återberättat för kamraterna själva men också hur de upplevde det.

Barnen är delaktiga i dokumentationen.

	<p>Trollagärde:</p> <p>Alla ska få möjlighet att få sin röst hörd och ta beslut tillsammans. Allas lika värde.</p> <p>-att barnen får t ex. välja sånger, sagor och att lära sig turtagning, exempelvis vid fruktstund.</p> <p>Vid på - och avklädning.</p> <p>Åleberg:</p> <p>Varje barn ska ges möjlighet att vara delaktiga i den dagliga dokumentationen och i reflektionen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Detta sker när barnen utvecklar sin förmåga att: ➤ Hantera kameran/paddan på egen hand. <p>Att barnen får möjlighet att uttrycka sin åsikt</p> <p>Ubbemåla:</p> <p>Att barnen ska erbjudas möjlighet att få välja, framföra sin åsikt och känna sig sedda och lyssnade på.</p>
--	--

3.1.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	<p>”Stora sidan”</p> <p>Demokrati med underrubriken inflytande. Vad är inflytande? Barnen ska kunna påverka sin situation på förskolan Kan jag sitta här med mitt kapplabygge hela veckan t ex? Man är mer öppen nu och försöker lösa situationer då tex ett barn vill gå ut. Man delar gruppen så att man ser och kan lyssna v alla barn. Får jag bestämma när jag ska ha napp och gose? Får jag bestämma när jag är mätt och nöjd Har vi som vuxna rätt att ha en åsikt om barnen möjlighet att t ex slänga mat? Vi vill ju att barnen ska kunna bli vuxna och fundera i samhället. Vi vill också kunna låta dem använda sin egen vilja vid mat hämtning. När det gäller matsituationen så får vi inte vägra dem att välja mat, men vi hjälper dem med vad som är rimligt och vad som är uträknat. Sunt förnuft kommer vi långt med. Vi har heller ingen buffépedagog vid lunchen. Diskussionen fortsätter vid veckomötet 34.</p> <p>”Lilla sidan”</p> <p>Barnen måste få uppleva olika saker och situationer för att kunna ha inflytande vad den vill göra.</p> <p>Vara lyhörd och se och lyssna.</p> <p>Hur tillåter vi barnen att vara nyfikna.</p> <p>Låta material vara tillgängligt. Och en tillgänglig miljö och att vi har basmiljöer.</p> <p>När barnen blir trygga så ökar deras inflytande.</p>
Avdelning	<p>Duvemåla:</p> <p>Att utveckla sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö.</p> <p>Målet är uppnått när barnen känner till våra rutiner och regler. Vi pedagoger har ansvar.</p> <p>Målet är uppnått</p> <p>Målet är uppnått när alla barn har blivit introducerade för våra miljöer och vet hur de ska förhålla sig i de olika miljöerna.</p>

Målet är uppnått när alla barn ställer tillbaka allt på sin plats efter lek.

Kimramåla

Målet är att få möjlighet att påverka sin situation genom att delta i olika former av samarbete och beslutfattande.

Målet är nått när barnen visar intresse och är delaktiga i samling och sångstund.

Målet är nått när barnen när vi får till en accepterande tillgänglig miljö. Allt synligt material som finns på avdelningen ska barnen komma använda.

Målet är nått när barnen och pedagoger använder flera olika sätt att kommunicera. Med ex tecken för frukt

Målet är när barnen när barnen leker tillsammans och samarbeta.

Målet är att skicka ut månadsbrev till alla föräldrar.

Målet är vi får respons på månadsbreven.

Krysseboda

Förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar:

”sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed får möjlighet att påverka sin situation.” (Lpfö 98 rev 2016 sid 12)

Vad vill vi uppnå?

-Vi vill uppnå inflytande för barnen genom att vi ser deras intressen, ger dem valmöjligheter och att de blir sedda och bekräftade.

Målet är uppnått när: vi pedagoger har gett förutsättningar till att ge barnen olika valmöjligheter.

Vi måste se och lyssna av vad barnen gör i verksamheten och utifrån det ger vi dem förutsättningar att utveckla sina intressen.

Lindehult

-Utveckla sin förmåga att förstå och handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbete och beslutfattande.

Målet är uppnått när vi har ett fungerande morgonmöte där barnen gör självständiga val kring vad de vill göra under dagen. Barnen känner att de får gehör för sina tankar och ideer.

Räveberg

Varje barn ska ges möjlighet att uttrycka sina tankar och åsikter.

Detta sker när barnen utvecklar sin förmåga att:

- Använda sig utav olika kommunikativa metoder för att göra sig förstådd.
- Respektera varandras olikheter och likheter.
- Vara delaktig i den dagliga reflektionen

Trollagärde

-”utveckla sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö”...

(Målet är uppnått när... hur ser vi när det är uppnått?)

När de känner till våra rutiner/regler. Vi pedagoger har ansvar, målet är uppnått när miljön är tydlig. När alla barn blir introducerade i miljön. Och veta hur de ska förhålla sig till miljön.

När de vet var materialet ska stå efter varje lek.

Ubbemåla

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed får möjlighet att påverka sin situation och få delta i olika former av samarbete och beslutfattande.

Vi vill uppnå inflytande och att barnen känner sig delaktiga och hörda och att de vågar uttrycka sig på olika sätt, genom att de får göra val, beslut och att de får känna sig bekräftade..

Att ge barnen möjlighet till att få vara de kompetenta barnet

Målet är uppnått när vi pedagoger har gett förutsättningar till att ge valmöjligheter och chansen att få uttrycka sig.

Målet är uppnått när:

- Barnen själva vågar göra val t.ex på morgonmötet
- Barnen själva vågar uttrycka sina känslor
- Barnen vill arbeta tillsammans för att utföra t.ex en uppgift

När vi pedagoger har förberätt allt material tex vid morgonmötet/återkopplingsmötet

Och att vi har ett öppet klimat i arbetslaget.

Miljön måste vara tillgänglig för barnen så de får chansen till att våga uttrycka sig.

Målet är uppnått när vi ge möjlighet till det kompetenta barnen och att vi ta de på allvar, visad respekt som jämlika men små vuxna detta genom att skapa en miljö som är anpassad efter deras nivåer och intressen

Lila

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö.

Målet är uppnått när barnen börjar visa hänsyn, lyssnar på varandra och kan backa. Vad var det som blev fel?

Barnen är rädda om vår miljö, ser till att lägga tillbaka det man lekt/spelat med. Empati.

Utveckling pågår när vi ser att barnen visar empati och hänsyn. Tar undan efter sig och tar ansvar för miljöerna man lekt/arbetat med.

Begrepp: Ansvar – att stå för det man gör, hjälpa varandra att hålla ordning. Inte lura ngn att göra ngt – släng vatten på ”Pelle”.

Vi måste vara nära och närvarande för att kunna ingripa och ge stöd.

Röda

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö.

Målet är uppnått när barnen börjar visa hänsyn, lyssnar på varandra och kan backa. Vad var det som blev fel?

Barnen är rädda om vår miljö, ser till att lägga tillbaka det man lekt/spelat med. Empati.
Utveckling pågår när vi ser att barnen visar empati och hänsyn. Tar undan efter sig och tar ansvar för miljöerna man lekt/arbetat med.
Begrepp: Ansvar – att stå för det man gör, hjälpa varandra att hålla ordning. Inte lura ngn att göra ngt – släng vatten på ”Pelle”.
Vi måste vara nära och närvarande för att kunna ingripa och ge stöd.

Rasslebygd

Målet är att få möjlig att påverka sin situation genom att delta i olika former av samarbete och beslutfattande.

Målet är nått när barnen visar intresse och är delaktiga i samling och sångstund.

Målet är nått när barnen när vi får till en accepterande tillgänglig miljö. Allt synligt material som finns på avdelningen ska barnen komma använda.

Målet är nått när barnen och pedagoger använder flera olika sätt att kommunicera. Med ex tecken för frukt

Målet är när barnen när barnen leker tillsammans. och samarbeta.

Målet är att skicka ut månadsbrev till alla föräldrar.

Målet är vi får respons på månadsbreven.

Åleberg

Tekniskt missöde, det skrivna dokumentet är försvunnet.

3.1.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	

3.2 Mångfald

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Förskolan ska ta till vara och utveckla barnens förmåga till ansvarskänsla och social handlingsberedskap, så att solidaritet och tolerans tidigt grundläggs.</p> <p>Förskolan ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Verksamheten ska präglas av omsorg om individens välbefinnande och utveckling. Inget barn ska i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon anhörig eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Verksamheten ska syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Barns behov av att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor med andra ska stödjas.</p> <p>Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, som ger barnen möjligheter att grundlägga respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund.</p> <p>Förskolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje barn ska ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan ska på så vis grundläggas och växa. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna lämna sina barn till förskolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.</p> <p>Alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dessa värden. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.</p> <p>Skollagen föreskriver att utbildningen i förskolan ska, varhelst den anordnas, vara likvärdig. Normerna för likvärdigheten anges av de nationella målen, och förskolan ska arbeta för att nå dessa mål. Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska prägla arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika.</p> <p>Förskolan ska ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening. De vuxna ska ge barnen stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen ska uppmuntras och deras vilja och lust att lära ska stimuleras. I förskolans uppdrag ingår att såväl utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv – värden, traditioner och historia, språk och kunskaper – från en generation till nästa.</p> <p>Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer</p>
--------------	---

	<p>internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar</p> <ul style="list-style-type: none"> • förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, och • respekt för allt levande och omsorg om sin närmiljö. • utvecklar sin identitet och känner trygghet i den, • utvecklar självständighet och tillit till sin egen förmåga, • känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer, <p><u>Barnkonventionen:</u></p> <p>Artikel 2</p> <p>Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.</p> <p>Artikel 8</p> <p>Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.</p> <p>Artikel 30</p> <p>I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.</p>
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modersmål och kultur - Estetik - Anknytning - Genus

3.2.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<p>Hur definierar förskolan begreppet Modersmål och kultur? Alla barns rätt till ett rikt språk och kunna behålla sin kultur och inlämnas i den nya Öppenhet och respekt för allas olikheter</p> <p>Hur arbetar förskolan med begreppet Modersmål och kultur? Vi vill ge alla samma möjlighet till språkutveckling i både hemspråk och det nya svenska. Alla, både barn och föräldrar måste få möjlighet till insyn och kunna påverka. Vi kommer att använda oss av tecken som stöd för att hjälpa barnen till en tidig förståelse av det vi arbetar med och talar om. Vi kommer även</p>
----------	---

	att ha tillgång till arabisktalande personal som kan ge information och trygghet i vardagen.
Avdelning	<p>Vi vill främja barnens språkutveckling och nyfikenhet. religion, modersmål, nyfikenhet, öppenhet, språk, traditioner, föräldrasamverkan (mat, dans, sång, lekar)</p> <p>Vi ska ge barnen möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar och erfara den tillfredställelse det ger att göra framsteg, övervinna, svårigheter och uppleva sig vara en tillgång i gruppen.</p> <p>Tillsammans öppnar vi upp för olika kulturer och traditioner</p> <p>Att ta tillvara på barnens erfarenheter och respektera varandras olikheter</p> <p>Röda</p> <p>Modersmål kultur. Att barnen utvecklar sin språkliga förmåga och får förståelse för att man kan kommunicera på olika språk. Förskolan utvecklar familjernas barnens delaktighet i sin egen kultur och dess känsla och respekt för andra kulturer.</p> <p>Målet är nått när: När vi får respons från föräldrar, barn på våra månadsbrev.</p> <p>När barnen kan översätta olika ord till sitt hemspråk till barn och pedagoger på röda.</p> <p>Duvemåla</p> <p>Mål: Öppenhet och respekt för allas olikheter</p> <p>Mål: Ta till vara barnens olika kulturella bakgrunder.</p> <p>Visa vad som är rätt och fel</p> <p>Ta in olika sånger och lekar från barnens länder eller kulturer</p> <p>Ta in olika sånger och lekar från barnens länder eller kulturer</p> <p>Lila:</p> <p>Vi vill främja barnens språkutveckling och nyfikenhet.</p> <p>Målet är nått när vi ser att barnen har förvärvat ett rikt språk och vill och kan kommunicera. Barnen är nyfikna och vill veta och ha namn på saker och olika begrepp. Det gäller att möta dem på deras nivå och försöka kommunicera på många olika sätt.</p> <p>Vårt mål är att kunna ge varje barn på deras nivå och utmana dem språkligt.</p> <p>Få barnen att förstå att vi kan ha många olika språk – t.ex. genom att se ngn film på varje barns språk.</p> <p>Kimramåla:</p> <p>Uppmuntra andra ”språk”. Uppmuntra andra bakgrunder. Barnen är vetgiriga på andra språk. Detta uppmuntrar vi tillsammans genom att ta vara på barnens funderingar och tankar. Vi har inte så många olika bakgrunder i vår barngrupp så inte så aktuell i nuläget.</p> <p>Mål: Prata om de olika hemländerna. Lära oss om våra olika traditioner. Tex mattraditioner. Utveckla och utmana vårt modersmål genom sånger, rim, ramsor, svårare ord, ordspråk, begreppsord, matteord, bokstäver mm.</p> <p>Krysseboda:</p> <p>Avdelningens mål är uppnått när: Varje barn känner delaktighet i sin egen kultur och hem-</p>

språk.

- Alla barn ska få tillgång till musik och sagor på sitt hemspråk.
- Få en medvetenhet kring andras traditioner (använda oss av den mångkulturella almanackan), för att visa intresse och förståelse inför familjer.

Lindehult:

- förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning.

Rasslebygd:

Syfte: Öppenhet och respekt för allas olikheter

Mål: att sträva efter att varje barn får förståelse för att alla människor har likavärde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning

Målet är nått när:

- Vi använder tecken som stöd och bildstöd dagligen i vår verksamhet som ett hjälpmedel för barnen och oss. För att vissa barn är i behov av det för att fungera i den dagliga verksamheten
- uppmärksamma olikheter går ifrån normer och stereotypa roller genom att visa olika program med samkönade par och andra konstellationer och allas lika värde. Gå igenom böckerna på avdelningen kan vi låna på biblioteket med genusperspektiv. Uppmärksamma Pride veckorna igenom att göra en gen parad, egna flaggor och genom det tidigare nämnda.
- vi har en samverkan med familjerna och kan genom dom få en inblick i andras kulturer och förståelser för andra.

Trollagärde:

Att acceptera varandras olikheter och ta vara på dem

Uppmuntra andra språk. Uppmuntra andra bakgrunder.

Avdelningens mål:

- att vi ser intressen, behov och att vi utformar miljön efter deras olikheter. Att vi också synliggör vår kultur och våra traditioner såväl svenska som andra, t ex. midsommarfirande, sånger, mat m.m.

Åleberg:

Vi ska ge barnen möjlighet bli medvetna om varandras språk och kultur

- Detta sker när barnen utvecklar sin förmåga att:
- Tillsammans öppnar vi upp för olika kulturer och traditioner, ta upp barnens olika språk/kulturer genom språk, sång och sagor/it.
- Att ta tillvara på barnens erfarenheter och respektera varandras olikheter

Alla barn får möjlighet att lyssna en saga på sitt modersmål en gång i veckan

	<p>Ubbemåla: Att kunna se varje barn utifrån deras utveckling, intresse och förmåga.</p> <p>Räveberg: Att acceptera varandras olikheter och ta vara på dem.</p> <p>Modersmål och kultur: Uppmuntra andra ”språk”. Uppmuntra andra bakgrunder.</p> <p>Mål: Prata om de olika hemländerna. Lära oss om våra olika traditioner. Tex mattraditioner. Utveckla och utmana vårt modersmål genom sånger, rim, ramsor, svårare ord, ordspråk, begreppsord, matteord, bokstäver mm.</p> <p>Mål: Målet är nått när barnen känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer samt utvecklar sin självständighet och tillit till sin egen förmåga.</p> <p>-Att barnen ska få ett nyanserat-utökat ordförråd, kunna uttrycka sig, väcka intresset för skriftspråket, uppmuntra allas språk/kulturer.</p> <p>- Detta ser vi när barnen pratar om sina länder, flaggor, pratar på - räknar på sina språk och frågar vad det heter på varandras språk.</p> <p>Att våga prova nya saker, kunna säga ifrån om något inte är ok. Bra där</p>
--	--

3.2.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	<p>Mångfald genus ”stora sidan” Vad lägger vi in i aspekten? Vi vet att det är ett svårt område. Vi kommer att jobba med det extra mycket. Miljön kan vi påverka. Vad signalerar rummet? Våra förväntningar. Hur förhåller vi oss. Kroppsligt, språkligt. Man ser kanske inte det på sig själv. Man kan behöva säga till varandra. En fälla man går i är att pojkar får jag och nej frågor. Flickor får frågor med ett mer utvecklat svar. Man kan filma, för att se sig själva, och be kollegorna säga till när man trampar i klavret. Man behöver inte kommentera deras utseende. Man ger dem en massa ord som de är med sig. Och de får uppmärksamhet av klädsel. Istället bemöta dem med rätt saker. Nämna personens egenskaper. Är du nöjd med din bild. Bättra för mig om den. Färg? Vad gör vi med våra utklädningskläder? Ska man ha yrkesroller eller prinsessklänningar? Om det inte finns ett väldigt speciellt syfte med det som t ex att det skulle behöva i ett projekt. Vi tar bort prinsessklänningar. Vad behöver barnen för material för att barnen ska kunna gå in i en roll Vi tar med oss denna fråga vidare.</p> <p>Mångfald (genus) ”lilla sidan” Vi ska ge barnen möjligheter att bryta de stereotypa könsrollerna. Vi ska ge barnen samma förutsättningar.</p>
Avdelning	<p>Duvemåla</p> <p>Mångfald: Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsning utifrån stereotypa könsroller.</p> <p>Kimramåla Målet är att barnen får förståelse för alla människors lika värde.</p>

Vi pedagoger måste möta alla med respekt och vara barnens förebilder.

Målet är när alla barn kan använda allt material.

Målet är att barnen spontant kan sitta och leka med alla barn

Målet är när det finns böcker, berättelse, bilder som är könsneutrala.

Krysseboda

Förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar:

”sin förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra.” (Lpfö 98 rev 2016 sid 8)

Vad vill vi uppnå: att barnen känner sig stärkta och behövda i olika situationer.

Målet är uppnått när : vi ser att barnen tar initiativ till att hjälpa till i olika situationer.

Lindehult

Mål: - Att flickor och pojkar får lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten. Att miljöerna är utformade könsneutralt.

Utveckling pågår när vi pedagoger aktivt arbetar med att alla barn ska få SAMMA möjlighet till att få uttrycka sig, kunna dela barnen i mindre grupper för att skapa mer talutrymme och att vi ser att miljöerna tilltalar både pojkar och flickor.

Målet är uppnått när vi ger alla barn samma möjlighet till att få uttrycka sig. När vi har hittat ett arbetsätt där vi har tid till att lyssna och reflektera med alla barn.

När vi ser att miljöerna används utifrån intresse och nyfikenhet oavsett kön.

Räveberg

Alla barn ska ges möjlighet att bemötas på likvärdigt sätt oavsett kön

Detta sker när barnen utvecklar sin förmåga att:

- Kunna leka och arbeta tillsammans oavsett kön
- Reflektera och diskutera kring könsroller och normer/stereotyper
- Respektera varandras val

Trollagärde

-”Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.”

(Målet är uppnått när...hur ser vi när det är uppnått?)

När barnen är jämnt fördelade, könsmässigt, i de olika rummen. Tex. ser vi att det bara är 3 pojkar i bygg/konstruktionsrummet, så lockar vi in ett par flickor dit också.

Målet är uppnått när vi ser att barnen naturligt fördelar sig /leker med varandra oavsett kön/rum.

Ubbemåla

Målet: Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar öppenhet, respekt och förmåga att upptäcka, reflektera och ta ställning till olika dilemman men även att vilja hjälpa varandra. (Lpfö 98 rev16)

Det handlar för oss om alla barns rätt att få utveckla och bejaka sina färdigheter för att bli en unik och komplex människa: talande, skrivande, tänkande, matematiserande, fantiserande, lekande, lärande, vetenskapande, livsbejakande, ansvarstagande, kreativ,

Vi vill att vår syn på mångfald alltid ska vara närvarande i vårt förhållningssätt. Vi pedagoger har ansvar för att lyfta fram begreppet och ge barnen möjligheter att konkret få uppleva att saker och ting är olika, känns olika, smakar olika, luktar olika, låter olika och fungerar olika.

Olikheten i sakerna kan hjälpa barnen att även se mångfalden hos varandra.

Detta gäller ju också jämställdhet. Att vi vill ge flickor och pojkar samma möjligheter att utan begränsningar upptäcka, pröva och utveckla sina förmågor och intressen och få bli flicka och pojke på många olika sätt.

Vad vi vill uppnå att barnen ses som aktiva individer som tillsammans med oss utforska och upptäcker. Att barnen själva har rätt att pröva och har rätt till sina egna tankar och handlingar. Se ovan.

Målet är uppnått när:

- Vi bemöter varje barn utifrån deras intressen och behov och skapar möjligheter för dem att upptäcka andra sidor hos sig själva och hos varandra
- Barnen gör egna val utifrån sig själva, vid maten, vid aktiviteterna,
- Vi ser att barnen våga ta ställning och hjälper varandra i olika situationer allt från matstunden till morgonmötet
- när barnen har förutsättningar att känna och uppleva att ”jag är en som kan något” och kan utveckla sina kunskaper, erfarenheter och resurser och litar på sin egen förmåga
- Jag är lyssnad på och har möjlighet att lyssna på andra
- Vi har en pedagogisk miljö som ger flickor och pojkar fler möjligheter att bli flicka och pojke på många olika sätt utan begränsning av sin könstillhörighet

Lila

Förskolan ska sträva efter att varje barn visar förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning.

Målet är uppnått när vi ser att alla barn vågar prova olika saker, ej kopplat till kön. Man ska kunna ha vilka färger man vill utan att få nedsättande kommentarer, långt –kort hår. Diskutera vem som gör vad – kan mamma byta däck? Bakar pappa? Vem får vara sminkad.

Utveckling pågår under diskussionerna och när vi är närvarande som pedagoger och kan ifrågasätta.

Att få barnen att välja efter eget intresse oavsett könstillhörighet. Att få lite grepp om vad genus betyder.

Begrepp: Genus – könstillhörighet, lika-olika, varför kan inte flickor/pojkar välja...

	<p>Röda</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn visar förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning.</p> <p>Målet är uppnått när vi ser att alla barn vågar prova olika saker, ej kopplat till kön. Man ska kunna ha vilka färger man vill utan att få nedsättande kommentarer, långt –kort hår. Diskutera vem som gör vad – kan mamma byta däck? Bakar pappa? Vem får vara sminkad.</p> <p>Utveckling pågår under diskussionerna och när vi är närvarande som pedagoger och kan ifrågasätta.</p> <p>Att få barnen att välja efter eget intresse oavsett genustillhörighet. Att få lite grepp om vad genus betyder.</p> <p>Begrepp: Genus – könstillhörighet, lika-olika, varför kan inte flickor/pojkar välja...</p> <p>Rasslebygd</p> <p>Målet är att barnen får förståelse för alla människors lika värde.</p> <p>Vi pedagoger måste möta alla med respekt och vara barnens förebilder.</p> <p>Målet är när alla barn kan använda allt material.</p> <p>Målet är att barnen spontant kan sitta och leka med alla barn</p> <p>Målet är när det finns böcker, berättelse, bilder som är könsneutrala.</p> <p>Åleberg</p> <p>Tekniskt missöde, det skrivna dokumentet är försvunnet.</p>
--	---

3.2.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	

3.3 Naturvetenskap och teknik

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal-och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Detta inbegriper också att forma, konstruera och nyttja material och teknik. Multimedia och informationsteknik kan i förskolan användas såväl i skapande processer som i tillämpning.</p> <p>Förskolan ska lägga stor vikt vid miljö-och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro ska präglä förskolans verksamhet. Förskolan ska medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. Verksamheten ska hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvecklar sin förståelse för rum, form, läge och riktning och grundläggande egenskaper hos mängder, antal, ordning och talbegrepp samt för mätning, tid och förändring, • utvecklar sin förmåga att använda matematik för att undersöka, reflektera över och pröva olika lösningar av egna och andras problemställningar, • utvecklar sin förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp, • utvecklar sin matematiska förmåga att föra och följa resonemang, • utvecklar intresse och förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra, • utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen, • utvecklar sin förmåga att urskilja, utforska, dokumentera, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap, • utvecklar sin förmåga att urskilja teknik i vardagen och utforska hur enkel teknik fungerar, • utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap,
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hållbar utveckling - Djur och natur - Bygg och konstruktion - IKT och vardagsteknik

3.3.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<p>Hur definierar förskolan sitt valda begrepp? Vi har valt hållbar utveckling och Bygg och Konstruktion</p> <p>Tillsammans ska vi visa respekt och omtanke om varandra, vår miljö, vår natur och vårt material.</p>
----------	--

	<p>Bygga - material, språk, relationer,</p> <p>Hur arbetar förskolan med sitt valda begrepp? Vi försöker vara sparsamma med våra resurser. Vi återanvänder och sopsorterar. Vi pratar mycket om att vi kan bli mer sparsamma vad gäller användande av vatten, tänka på hur mycket mat vi lägger upp och hålla rent i vår natur.</p> <p>Man kan laga saker som går sönder och man kan ha t.ex. bytardagar – någon annan kanske kan behöva det vi inte längre använder.</p>
Avdelning	<p>Naturvetenskap: Utforska vatten – ge begrepp. Hur sparar man vatten</p> <p>Naturvetenskap: Vi ska ge barnen möjlighet att själva reflektera kring sitt lärande i bygg och konstruktion. Fördjupa sin nyfikenhet kring kommunikation i språk, relationer och material som intressera dem. Att utforska vårt närområde och samhälle.</p> <p>Röda - Hållbar utveckling.</p> <p>Att ge barnen en inblick i hur återvinning/återbruk fungerar i vårt samhälle.</p> <p>Vi pedagoger och barn ska utveckla vår förståelse för naturens olika kretslopp, och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.</p> <p>Målet är nått när: ordet kretslopp används i rätt sammanhang. När vi får feedback från föräldrarna att barnen diskuterar kretsloppet hemma.</p> <p>när barnen ser/kan återbruka gammalt material.</p> <p>Duvemåla- Bygg och konstruktion</p> <p>Mål: Lära känna olika material och använda det på olika sätt</p> <p>Mål: Introducera material som vi har användning av i vårt projekt.</p> <p>Väcka nyfikenhet genom att introducera olika material</p> <p>Vi bygger instrument.</p> <p>Lila - Hållbar utveckling</p> <p>Utforska vatten – ge begrepp.</p> <p>Vi kommer nog aldrig helt att kunna nå målet vi skrev – att utforska vatten är enormt stort, det vi kan utvärdera är hur barnen tagit till sig rening av vatten och kretsloppet.</p> <p>Att utforska vatten är att få uppleva många olika experiment med volym, densitet, fast/lös form. Hur känns vatten – ge begrepp som varmt, kallt, genomskinligt mm. Vad är ytspänning – varför kan skraddaren gå på vatten. Väcka och behålla barn nyfikenhet.</p> <p>Kimramåla - Bygg och konstruktion</p> <p>Att ge möjligheter att utforska vår närmiljö. Vi utforskar vår nya förskolemiljö både ute och inne.</p> <p>Bygg och konstruktion: Bygga och konstruera i olika material och i olika lärmiljöer. Barnen får bygga och konstruera med olika material inomhus. Tillsammans får barnen komma fram till vad de vill bygga. Vi inhämtar nytt material efter barnens önskemål för att få miljön mer könsneutral. Vi stövar för att utveckla barnens förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap.</p> <p>Mål: Promenader med olika uppdrag i våra olika miljöer. Skapa i olika tekniker och material</p>

Krysseboda - Bygg och konstruktion

Avdelningens mål: Att varje barn får en större förståelse och kunskap kring bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap.

Lindehult - Hållbar utveckling

sopsortering, återanvända material (förbrukning, naturmaterial).

Rasslebygd - Bygg och konstruktion

Syfte: Skapa förutsättningar för kommunikation

Mål: att sträva efter att varje barn stimuleras och utmanas i sitt intresse för naturvetenskap och teknik och få stöd och stimulans i sin motoriska utveckling

-genom bygg och konstruktion-erbjuder olika material som lockar till möten –

-följa ett kretslopp tex maskar

-genom att utforska sten och dess egenskaper-förstoringsägg-betong m.m.

Trollagärde - Bygg och konstruktion

Att ge möjligheter att utforska vår närmiljö.

Bygga och konstruera i olika material.

Avdelningens mål:

Att vi går på promenader till olika ställen i vår närmiljö, t ex. bibliotek, skog och lekpark. Och att vi har tillgängligt material för utforskande. Vi vill främja barnens begreppsbyggnad.

Åleberg - Bygg och konstruktion

Varje barn ska ges möjlighet utveckla sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap

➤ Detta sker när barnen utvecklar sin förmåga att:

➤ själva reflektera och dokumentera kring sitt lärande i bygg och konstruktion

utforska vårt närområde och samhälle, dels naturmaterial och dels byggnationer i samhället.

Ubbemåla - Bygg och konstruktion

Att låta barnen upptäcka, utveckla och undersöka olika material genom lek, sång, konstruktion, experiment mm.

Räveberg - Bygg och konstruktion

Att ge möjligheter att utforska vår närmiljö. Skapa i olika tekniker och material.

Bygg och konstruktion: Bygga och konstruera i olika material och i olika lärmiljöer.

Mål: Målet är nått när barnen utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap samt kan se samband i enkla kemiska processer.

-för att utmana fantasin, samarbete, turtagning, stimulera språklig utveckling, koncentration, hållfasthetslära, stimulera byggintresset oavsett genus.

- Detta ser vi när byggena utvecklas och pågår under längre tid och när barnen kan fortsätta på varandras byggen samt blandar olika material. Bra där

3.3.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	<p>”Stora sidan”</p> <p>Vi ska gemensamt ta ett beslut om vad vi ska jobba med gemensamt inom detta område. Lilla sidan valde att jobba med Hållbar utveckling. Vi kommer att ha kommunikation som huvudtema men vi kommer att använda vårt valda område. Av dessa fyra områden väljer vi ett tillsammans på stora sidan. Detta är ett av fyra områden som vi ska utvärdera. Vi valde att ha hållbar utveckling. Miljömässig hållbarhet, att kunna hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.</p> <p>”Lilla sidan”</p> <p>Hur jobbar vi med hållbar utveckling kopplat till barn och kommunikation?</p>
Avdelning	<p>Hållbar utveckling</p> <p>Duvmåla</p> <p>Förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Verksamheten ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själv och sin omvärld.</p> <p>Målet är uppnått när barnen visar tecken på empati, förståelse och respekt mot varandra. Det visas genom att barnen samarbetar med varandra. Att de kan vänta på sin tur och vilja hjälpa andra.</p> <p>Målet är uppnått när barnen visar respekt för materialen.</p> <p>Kimramåla</p> <p>Socialt</p> <p>Målet är när barnen kan kommunicera med varandra och kunna uttrycka sina åsikter. (säga nej genom att visa det med kropp tal och gester.</p> <p>Målet är att när alla känner igen alla i gruppen (Namn och saknar någon)</p> <p>Målet är att alla barn våga uttrycka alla sina känslor. (Känslkort)</p> <p>Krysseboda</p> <p>Saknar i dagsläget ett mål.</p> <p>Lindehult</p> <p>Utvecklar sin förmåga att ta ansvar sina egna handlingar och för förskolans miljö. Utveckling pågår när barnen tillsammans med pedagoger hjälps åt att göra fint i våra miljöer. Målet är uppnått när alla barn plockar undan efter sin aktivitet och känner ett ansvar att göra fint för nästa barn som ska använda materialet.</p>

Räveberg

Varje barn ska ges möjlighet att utveckla sin förståelse för hur samhälle och natur påverkar varandra.

Detta sker när barnen utvecklar sin förmåga att:

- Ställa frågor kring sin närmiljö
- Utforska vårt närområde och samhälle
- Att se samband mellan människan och miljöpåverkan. Djur – Natur – Människan

Trollagärde

”Förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg, fostran och lärande bildar en helhet/--/ Verksamheten ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld.”

(Målet är uppnått när...)

När barnen visar tecken på empati, respekt och förståelse för varandra. Det visas genom att barnen samarbetar med varandra, att de kan vänta på sin tur och vilja hjälpa andra.

När barnen visar respekt för materialen.

Ubbemåla

Målet är att barnen utvecklar intresse och förståelse för djur och natur och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra.

Vi vill uppnå att barnen utvecklar sin förmåga att ta vara på förskolans miljö och ta ansvar för sina egna handlingar t,ex vid maten.

Målet är uppnått när barnen återvinner material tex i skapandet och barnen visar intresse för djur och natur i form av frågor.

Lila

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter och djur. Att kunna lite om allemansrätten.

Målet är uppnått när vi ser att barnen börjar få förståelse för vad man får göra i naturen och lite kunskaper om växter och djur.

Utveckling pågår när barnen ser saker i naturen som väcker intresse, vad och varför? Får man göra det här i naturen.

Begrepp: Allemansrätten – rättigheter och skyldigheter i naturen. Djur – namn på, även växter, vad heter de.

Röda

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter och djur. Att kunna lite om allemansrätten.

Målet är uppnått när vi ser att barnen börjar få förståelse för vad man får göra i naturen och lite kunskaper om växter och djur.

Utveckling pågår när barnen ser saker i naturen som väcker intresse, vad och varför? Får man göra det här i naturen.

	<p>Begrepp: Allemansrätten – rättigheter och skyldigheter i naturen. Djur – namn på, även växter, vad heter de.</p> <p>Rassleygd</p> <p>Socialt</p> <p>Målet är när barnen kan kommunicera med varandra och kunna uttrycka sina åsikter. (säga nej genom att visa det med kropp tal och gester.</p> <p>Målet är att när alla känner igen alla i gruppen(Namn och saknar någon)</p> <p>Målet är att alla barn våga uttrycka alla sina känslor. (Känslkort)</p> <p>Åleberg</p> <p>Tekniskt missöde, det skrivna dokumentet är försvunnet.</p>
--	---

3.3.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	

3.4 Förskola och hem

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.</p> <p>Personalens förmåga att förstå och samspela med barnet och få föräldrarnas förtroende är viktig, så att vistelsen i förskolan blir ett positivt stöd för barn med svårigheter. Alla barn ska få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen.</p> <p>Vårdnadshavare har ansvaret för sina barns fostran och utveckling. Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande.</p>
Kommun	<p>Under upptakten i augusti 2017 var detta ett av områdena som skulle diskuteras på varje förskola och varje avdelning.</p>

3.4.1 Läsåret 2016/2017

Infördes höstterminen 2017.

3.4.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	<p>”Stora sidan”</p> <p>Någonting som är jättesvårt. Vi har valt att lägga det som ett utvecklingsområde pga att det är så svårt. Hur når vi alla föräldrar? T ex de icke svensktalande som säkert missar mycket information. Bjuda in dem. De är alltid välkomna att hälsa på. Det vinnns föräldrar som vill ha mer eller mindre kontakt med oss. När det inte går under vårt uppdrag eller går in under vårt ansvar så måste vi kunna ta den diskussioner i tamburkontakten. I samhället har samtalen kretsat kring att det har känts lite otryggt och osäkert. Ibland oengagerat mottagande. Det är viktigt att vara vänligt vid mottagande även om man inte ska ha barnen hela dagen. Det är inte dina och mina barn. Det är våra barn! Vi har gemensamma barn här. Vi måste visa att vi är trygga i det här. Huvudsaken är att vi bemöter föräldrar och barn med positiv energi. Vi är säkra på vad vi har gått ut med för information. Så vi ska ha en gemensam front gentemot föräldrarna. Vi ska ha en inbjudande miljö. De viktigaste nu är att formulera målen för de valda utvecklingsområdena. ”Vi vill att barnen ska vara undersökande, skitiga, könsneutrala, alla vågar prata...”. Bryt ner utvecklingsområdena i mål på avdelningen. Få ihop något som låter bra som håller. Hur ser vi att de har hög självkänsla. OSV kriterier för detta. Målet är uppnått när...</p> <p>”Lilla sidan”</p> <p>Det är vårt ansvar att utvecklar så att föräldrarna blir delaktiga och får inflytande i vår verksamhet.</p> <p>Hur gör vi för att hitta nya vägar och olika sätt?</p>
----------	---

<p>Avdelning</p>	<p>Duvemåla</p> <p>Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättning för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt.</p> <p>Målet har uppnåtts när barnen får tillgång till annat material på förskolan än vad de erbjuds hemma tex naturmaterial som barnen kan skapa med själva.</p> <p>Kimramåla</p> <p>Målet är att vi har en bra och öppen kommunikation med föräldrarna.(använda anslagstavlan, bilder)</p> <p>Målet är att föräldrarna ska känna sig delaktiga i barnens vardag. (Månadsbrev, ringa och välkomna in)</p> <p>Målet är att välkomna föräldrarna in i vår verksamhet genom att erbjuda drop in kaffe.</p> <p>Krysseboda</p> <p>Arbetslaget ska:</p> <p>”visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas en tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer.” (Lpfö 98 rev 2016 sid 13)</p> <p>Vad vill vi uppnå: ett gott samarbete med föräldrarna och skapa trygghet.</p> <p>Målet är uppnått när: vi märker att föräldrarna är trygga och våga framföra åsikter, funderingar och tankar kring verksamheten och deras barn.</p> <p>Lindehult</p> <p>Saknar i dagsläget ett mål.</p> <p>Räveberg</p> <p>Varje barn ska ges möjlighet att tillsammans med deras vårdnadshavare känna tillit och trygghet till förskolan och personal.</p> <p>Detta sker när de:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Känner trygghet vid lämning och hämtning ○ Vågar ställa frågor ○ Ges möjlighet till insyn i verksamheten <p>Trollagärde</p> <p>”Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt.”</p> <p><i>(Målet är uppnått när...)</i></p> <p>När barnen får tillgång till annat material på förskolan än vad de har hemma. T.ex. naturmaterial och material som barnen skapar själva.</p> <p>Ubbemåla</p> <p>Målet är att ge föräldrarna möjlighet till delaktighet i verksamheten.</p>
------------------	---

(LPFÖ 98 rev 16)

Vad vi vill uppnå är en tätare föräldrakontakt och att föräldrarna får en större inblick i verksamheten och deras barn vardag och en större förståelse för den pedagogiska verksamheten.

Målet uppnås genom, dagligkontakt och genom månadsbrev.

Att uppmuntra till att deltar och påverka verksamheten genom att delta i föräldramötet, grupputveckling samtal, ”hälsa på en dag”, m.m.

Målet är uppnått:

- när föräldrarna erbjuds och tackar ja till att få delta i aktiva föräldramöten, grupputveckling samtal, månadsbrev (INSTA blogg, vara med en dag?, sms)
- när vi får en respons på t.ex. månadsbrev.

Lila

Förskolan ska se till att ge föräldrarna möjligheter till delaktighet i verksamheten och att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen. Vi skickar ut månadsbrev.

Målet är uppnått när vi får respons på våra månadsbrev.

Röda

Förskolan ska se till att ge föräldrarna möjligheter till delaktighet i verksamheten och att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen. Vi skickar ut månadsbrev.

Målet är uppnått när vi får respons på våra månadsbrev.

Rasslebygd

Målet är att vi har en bra och öppen kommunikation med föräldrarna.(använda anslagstavlan, bilder)

Målet är att föräldrarna ska känna sig delaktiga i barnens vardag. (Månadsbrev, ringa och välkomna in)

Målet är att välkomna föräldrarna in i vår verksamhet genom att erbjuda drop in kaffe.

Åleberg

Tekniskt missöde, det skrivna dokumentet är försvunnet.

3.4.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	

4. Innehåll – processen

Kommun	Under gemensamma träffar våren 2016 för samtliga pedagoger bryts de tre utvecklingsområdena ner till fyra begrepp vardera. Samordnare tillsammans med pedagogisk utvecklingsledare sammanställer avdelningarnas uppföljningar och utvärderingar till en resultatrapport som lämnas till förvaltningen.
Förskola	Varje förskola, tillsammans med någon ur ledningsgruppen vid behov, väljer varje år ett av dessa begrepp att fördjupa sig i och definiera vad det betyder för dem på förskolan och sätter upp gemensamma mål för hur de ska fördjupa arbetet med detta begrepp. För läsåret 2016/2017 är det beslutat att samtliga förskolor ska arbeta med begreppen Värdegrund (utvecklingsområde Demokrati) samt Modersmål och kultur (utvecklingsområde Mångfald).
Avdelning	Utifrån förskolans definition och de uppsatta målen tar varje avdelning fram konkreta delmål för att arbeta mot de gemensamma målen. Dessa delmål följs upp och utvärderas enligt punkt 6 nedan.

5. Organisation

Kommun	Samtliga pedagoger kommer att tillhöra någon nätverksgrupp som, utifrån ett givet tema, samlas två gånger per termin för att diskutera de pedagogiska utmaningarna som finns kring området utifrån de dokumentationer som varje pedagog har med sig. Ateljépedagog och IKT-pedagog kommer att ha workshops med samtliga pedagoger under läsåret för att förstärka/utmana/utöka den kunskap som redan finns. Pedagogisk utvecklingsledare/pedagogista, pedagogisk handledare och specialpedagog finns som stöd för arbetslagens reflektion samt stöd i barngrupp genom deltagande/observation för att kunna se och utmana rådande strukturer. Ledningsgrupp i samråd med PUG tillför fortbildning i form av relevanta föreläsningar fortlöpande under läsåret.
Förskola	Förskolans samordnare, tillsammans med någon ur ledningsgruppen, sammanställer förskolans arbete med de valda målområdena under januari samt augusti månad för inlämning till förvaltningen under september månad.
Avdelning	Arbetslagen lämnar en analys av sitt arbete i december samt juni till samordnare för sammanställning.

6. Tidsplan

Kommun	Se bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017. Arbetslagen följer upp arbetet varje vecka under ordinarie reflektionstid med hjälp av pedagogisk dokumentation samt en gång per månad mer noggrant. En gång per termin har varje arbetslag totalt en heldags utvärdering av de valda målområdena samt att detta dokument uppdateras.
Förskola	Förskolans samordnare, tillsammans med någon ur ledningsgruppen, sammanställer förskolans arbete med de valda målområdena under januari samt augusti månad för inlämning till förvaltningen under september månad.

Avdelning	Arbetslagen lämnar en analys av sitt arbete i december samt juni till samordnare för sammanställning.
-----------	---

7. Uppföljning – Utvärdering

Kommun	Pedagogiska utvecklingsgruppen analyserar vilka behov/utmaningar/framgångsfaktorer som finns utifrån varje förskolas resultatrapportsammanställning. Ledningsgruppen gör en fördjupad analys av detta och beslutar därefter vilka insatser som eventuellt behöver göras.
Förskola	I slutet på varje läsår under en arbetsplatsträff analyseras förskolans mål utifrån avdelningarnas arbete. Därefter bestämmer förskolan, tillsammans med någon ur ledningsgrupp vid behov, om nästa läsårs fokusområde, vilket kan vara samma som det arbetats med under året eller ändras till något av de övriga tre.
Avdelning	Genom verksamhetens ordinarie arbete med observation/dokumentation/pedagogisk dokumentation följer arbetslagens pedagoger barnens lärandeprocesser/tankar inom de uppsatta målområdena veckovis. Var fjärde vecka stämmer arbetslaget av arbetet på avdelningen mot de uppsatta målen utifrån vilken skillnad det gjort för barnen på avdelningen. I slutet på varje termin analyserar arbetslaget, tillsammans med någon ur ledningsgruppen, arbetet i förhållande till förskolans och avdelningens uppsatta mål under en hel dag.

8 Framgångsfaktorer

8.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Augusti 2016:</p> <p>Från tidigare år har vi uppmärksammat följande framgångsfaktorer i det övergripande arbetet. Gemensamma arbetsplatsträffar har stärkt vi-känslan inom de kommunala förskolorna och ökat likvärdigheten för alla våra barn.</p> <p>Införandet av fyra nätverksgrupper där samtliga pedagoger, förutom samordnare, har deltagit i någon grupp har gett pedagogerna möjlighet att träffas över förskolornas gränser och diskutera pedagogiska frågor utifrån ett givet tema. Även detta har stärkt vi-känslan och likvärdigheten.</p> <p>Genom PUG (pedagogiska utvecklingsgruppen) har förskolornas samordnare tillsammans med ledningsgrupp haft möjlighet att träffas varannan vecka för att diskutera och fördjupa sig i beslut, funderingar och frågor som rör förskolornas övergripande arbete.</p> <p>Varje förskola har en samordnare som är den huvudsakliga kontaktpersonen mot ledningsgrupp, förvaltning och övriga verksamheter som kommer i kontakt med förskolorna samt ansvarar för vissa administrativa uppgifter. Detta har gjort dessa arbetet bättre och smidigare, då det finns en tydlig sammanhållande kraft på förskolan som har avsatt tid för dessa arbetsuppgifter.</p> <p>De kommunala stödfunktionerna i form av pedagogisk utvecklingsledare, pedagogisk handledare, ateljépedagog samt specialpedagog har även fortsättningsvis kunnat sätta fokus på och fokuserat förskolornas utvecklingsarbete.</p> <p>Förskolecheferna har varje vecka möten på varje förskola och står därigenom i nära kommu-</p>
--------	--

	<p>nikation med verksamheterna. Steget mellan ledning och verksamhet är kort.</p> <p>Ledningsgruppens sammansättning av olika kompetenser, utbildningar och uppgifter gör att det övergripande arbetet hela tiden ifrågasätts och stärks.</p> <p>Augusti 2017:</p> <p>Att barnen ges möjlighet att arbeta i mindre grupper under större delen av tiden i verksamheten upplevs som en stor framgångsfaktor där varje enskilt barn lyfts fram mer och får större möjlighet att uttrycka sig och sin vilja. Det ger också större möjlighet att för barnen att se de andra barnen som ”fiffiga kompisar”, vilket är ett begrepp från psykolog Leif Strandberg som föreläste för samtliga pedagoger i förskolan våren 2014.</p> <p>Genom morgonmöte varje dag med barngrupperna ges de större möjlighet att bilda sig en helhet över vad dagen kommer att innehålla och större möjlighet till att utöva inflytande över hur de vill att deras dag ska se ut.</p> <p>På de förskolor där det finns möjlighet till så kallade ”gemensamma roller” upplevs detta som oerhört positivt. Att kunna ha pedagoger som är specialiserade på till exempel utemiljön eller IT-verksamheten bidrar till ett generellt större kunnande inom dessa områden för alla pedagoger.</p>
Förskola	<p>Att förskolan ser det kompetenta barnet och ger dem möjlighet att utvecklas som individer. Vi hjälper och stöttar varandra pedagoger emellan avdelningarna. Vi ser möjligheter i stället för hinder. Vi är bra på att se/känna av barnens/gruppens behov och intressen. Vi försöker vara tillåtande till barnens önskemål och tänker oss för innan vi säger NEJ. Vi är samspelade i både barnsyn och kunskapssyn vi vet vad vi har varandra och lätt för att lyfta saker och vågar diskutera med varandra. Olika kompetenser som ger varandra utrymme och tid. Att vi hela tiden ser och är lyhörda för barnens behov. Den extremt flexibla personalen är denna avdelningens och förskolans starka sida. Frågan är hur länge vi orkar. Möjlighet att dela gruppen tack vare smårummen. Vi är bra på att lyssna in vad barnen har för idéer och tankar. Bygga vidare på deras idéer och koppla dem till styrdokumentet. Vi är bra på att uppmärksamma alla barn och ge stöd efter varje barns förmåga och utveckling.</p>
Avdelning	<p>Duvemåla</p> <p>Att förskolan ser det kompetenta barnet och ger dem möjlighet att utvecklas som individer. Ett stabilt arbetslag som har skapat trygghet för barnen.</p> <p>Bra kommunikation på ”lillsidan” och bra samarbete.</p> <p>Kimramåla</p> <p>Det finns kunskaper inom bygg, konstruktion, språk och matematik bland våra barn som de gärna delar med sig av både till varandra och till de mindre barnen. Vi har även haft lite mindre barn bland våra barn både ute och inne, när barnen blandas i olika åldersgrupper så sker empati i gruppen. De större barnen vill gärna hjälpa till och ta hand om. Vi pedagoger är flexibla och ser alla barn i den mån det går. Vi hjälper och stöttar varandra pedagoger emellan avdelningarna.</p> <p>Kryseboda</p> <p>Ett bra arbetslag som vill mycket, rak och ärlig kommunikation och engagemang. Vi ser möjligheter i stället för hinder.</p> <p>Förskolan - ett positivt bemötande.</p> <p>Lindehult</p>

Vi är bra på att se/känna av barnens/gruppens behov och intressen. Vi försöker vara tillåtande till barnens önskemål och tänker oss för innan vi säger NEJ.

Vi erbjuder barnen spännande material, lekar, sång och musik.

Att varje barn får sina behov tillgodosedda, vi ser det enskilda barnet i den stora gruppen.

Att föräldrar känner trygghet i att lämna sitt barn hos oss.

Rasslebygd

vi är samspelta i både barnsyn och kunskapssyn vi vet vad vi har varandra och lätt för att lyfta saker och vågar diskutera med varandra.

Vi ser barnen som aktiva individer som tillsammans med oss ska utforska och upptäcka. Att barnen har rätt att pröva själva och rätt till sina egna tankar och handlingar.

Att kunna organisera miljön inne på avdelningen så att miljön är öppen och tillåtande. Detta gör att vi kan ha en pedagogisk verksamhet under hela dagen och att barnen själva kan starta sina aktiviteter medför att vi kan ha fler barn per personal.

Buffén är en av våra starkare sidor. Med rätt inställning och bra redskap med gör detta till en mindre stress kring matstunden. Det viktigaste är att tro på barnens egna förmågor.

Morgonmötet- återkopplingsmötet låta barnen styra sin dag på förskolan genom val på morgonmötet och att få återge för sina kamrater vad de har upplevt.

Räveberg

Arbetslaget varit friskt och stabilt, vilket gynnar barngruppens stabilitet. Vi lyssnar på barnen och försöker fånga deras intressen. Olika kompetenser som ger varandra utrymme och tid.

Dela i mindre grupper så mycket som möjligt. Jobba aktivt och medvetet med språklig medvetenhet. Utmana barnen med olika ”uppgifter”.

Trollagärde

Att vi lyssnar in barnen och att de får gå till den pedagogen de känner sig tryggast med. Att vi hela tiden ser och är lyhörda för barnens behov. Och att vi jobbar tätt över avdelningarna så man kan hjälpa varandra när det behövs, barnen känner igen pedagogerna, vilket ger trygghet.

Ubbemåla

Den extremt flexibla personalen är denna avdelningens och förskolans starka sida. Frågan är hur länge vi orkar. Vi behöver också tas omhand och uppskattas.

Åleberg

Möjlighet till att få stöd av torgpedagoger/ateljérista/IT.

Miljön med ljudisolering (och jobbar med ljudet medvetet) och fönster/öppenhet mellan rum. Samarbeta med avdelningen bredvid.

Möjlighet att dela gruppen tack vare smårummen.

Röda

Vi är bra på att: lyssna in vad barnen har för idéer och tankar. Bygga vidare på deras idéer och koppla dem till styrdokumentet. Vi fördelar arbetet utifrån intresse och kunskap i arbetslaget. Dessutom försöker vi alltid lyssna och ta till oss det barnen säger och inte alltid ta för givet att de vuxna alltid har rätt. Många gånger lär barnen oss. Vi försöker även att ha en struktur i verksamheten för både barn och vuxna för att få en överskådlig och trygg vardag.

Vi använder alltid tekniken med ett syfte och hittar en balans mellan t.ex. högläsning och film (från UR).

	<p>Gällande förskolans starka sidor anser vi att torgpedagogerna och utepedagogen är en tillgång. Vi känner en lättnad över att det finns personer som har det övergripande ansvaret.</p> <p>Lila</p> <p>Vi är bra på att uppmärksamma alla barn och ge stöd efter varje barns förmåga och utveckling.</p> <p>Ge lust att lära – hitta utmaningar som inspirerar till utveckling. Utmana nyfikenhet i både språk och kommunikation på många sätt.</p> <p>Hållbar utveckling – var rädd om vatten – ta lagom med mat – hjälpa varandra att komma ihåg detta.</p>
--	--

8.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

8.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

9. Hinder och utmaningar

9.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Augusti 2016:</p> <p>Som noterats även tidigare år så är tiden ett av våra stora hinder. Vi skulle gärna se fler dagar då förskolan kan vara stängd så all pedagogisk personal kan träffas och ta del av samma fortbildning och ha tid för diskussioner kring vårt utvecklingsarbete. En del av detta är att kunna lösgöra samtliga pedagoger under två-tre sammanhängande dagar i upptakten av ett nytt läsår. Likaså begränsningen i tid på arbetslags-/förskolenivå att kunna lösgöra arbetslag för arbetslagsreflektioner ser vi som ett hinder.</p> <p>Vi skulle även vilja se utökade resurser för pedagogisk utvecklingstid på varje förskola så varje arbetslag fick möjlighet att diskutera verksamheten under minst två timmar per vecka, jämfört med en timme per vecka idag.</p> <p>I dagsläget har förskolorna ansvar för, inom ramen för den pedagogiska bemanningen, ekonomibiträdesuppgifter. Att vi har utbildade förskollärare som utför uppgifter såsom att ta emot och lägga upp mat eller diska är, i vår mening, ett hinder för utvecklingen inom förskolorna. Vår pedagogiskt utbildade personal bör kunna fokusera på det pedagogiska uppdraget under hela dagen och inte känna en stress över praktiska detaljer som kan skötas av ej pedagogiskt utbildad personal. Vi förordrar att helt lyfta bort dessa delar ur den pedagogiska bemanningsorganisationen och lägga dem utanför på samma sätt som städuppgifterna idag.</p> <p>Ett nytt och uppdaterat resursfördelningssystem som är anpassat till de förutsättningar och beslut Bildningsnämnden tagit, Skolverkets allmänna råd, områdenas socioekonomiska förutsättningar och tar hänsyn till de barn i behov av särskilt stöd som finns inom förskolan ser vi</p>
--------	--

som en nödvändighet för ett fortsatt bra och långsiktigt utvecklingsarbete.

Vi har påbörjat arbetet med den röda tråden 1-16/19år tillsammans med grundskolans rektorer då vi diskuterar övergången till förskoleklass. Detta är en av de stora utmaningarna framför oss där vi behöver hitta en gemensam plattform att stå på för barnens bästa. Likaväl behöver vi inom förskolan arbeta med de övergångar vi har inom våra verksamheter för att barnens bästa ska komma i första rummet.

Augusti 2017:

Det absolut största hindret är avsaknaden av vikarier, framförallt utbildade vikarier. Under våren har vi vid många tillfällen stått helt utan vikarier och verksamheterna har därigenom gått på knäna och inte kunnat ha den kvalitet som vi eftersträvar.

På samma linje är avsaknaden av utbildad personal en stor utmaning, hur kan vi tillgodose behovet av förskollärare och barnskötare på längre sikt? Tillsammans med Vilhelm Moberg Gymnasium kommer vi att starta en lärlingsutbildning till barnskötare. Vi har även lämnat in förslag till förvaltningen kring hur vi kan stötta den personal i verksamheten som vill läsa till förskollärare. Om inget görs åt ovanstående riskerar kvaliteten att sjunka inom verksamheterna.

En utmaning är att vi inte vet hur många barn som kommer att födas under de nästkommande fem åren och därigenom anpassa våra bemanningsinsatser efter detta. Detta är något vi fortlöpande behöver undersöka och diskutera så att vi inte överanställer utbildad personal och tvingas till uppsägningar längre fram. Det vore önskvärt att köpa in prognoser kring detta såsom Daniel Jonsson föreslagit.

Som noterats även tidigare år så är tiden ett av våra stora hinder. Vi har ett stort behov av flera dagar då förskolan kan vara stängd så all personal kan träffas och ta del av samma fortbildning och ha tid för diskussioner kring vårt utvecklingsarbete, särskilt då andelen utbildade sjunker. En del av detta är att kunna lösgöra samtlig personal under två-tre sammanhängande dagar i starten av ett nytt läsår. Vårt förslag är att detta förläggs under tiden för sommarstängningen, för detta krävs en samordning med fritidshemmen vilket gjorde att förslaget föll i år. Vi tror dock på modellen och föreslår att detta införs nästa läsår.

Vaktmästares och städpersonals uppgifter och begränsningar i deras arbetsuppgifter motsvarar inte de behov som verksamheterna har vilket innebär att våra pedagoger får ta av sin pedagogiska tid för att utföra uppgifter såsom att sätta upp hyllor, flytta möbler mellan verksamheter eller dammsuga mattor. Vi anser att det är orimligt att förskolornas behov inte utgör grunden för det som utförs.

Förskolornas samordnare har fått vidgade, inofficiella, arbetsuppgifter på sitt bord som inte var tänkt från början. Vi kommer att ta höstterminen 2017 till att se över samordnarens arbetsuppgifter och förtydliga dessa och/eller göra om systemet för samordnare från grunden.

Förskola

Förskolan har haft ont om personal i omgångar, vilket medför att reflektionstider med mera hamnar åt sidan och vilket i sin tur gör att man hamnar efter i att planera verksamheten. Detta ökar stressen hos personalen när man känner otillräcklighet. Barngrupperna är stora och man känner från flera håll att man inte hinner med barnen. Att organisationen kring torg och ateljé inte kommit igång, deras roll i det pedagogiska arbetet saknas. Ett stort hinder har varit den frånvarande vaktmästaren, vi upplever att det finns en ovilja att hjälpa oss vilket har varit väldigt problematiskt för vår verksamhet. Vi upplever att det har tillkommit fler arbetsuppgifter utöver vårt uppdrag. Vi hinner inte med det administrativa och känner att det tar tiden från vårt egentliga uppdrag.

<p>Avdelning</p>	<p>Duvemåla</p> <p>Att avdelningarna ibland blir drabbade när många är sjuka/lediga och man måste hjälpa varandra. Vi har missat många reflektionstillfällen och ibland har bara en kunnat gå iväg. Fokus ligger mer på att få dagen att fungera än att verksamheten ska göra det. Det blir svårt att få en kontinuitet i projektet.</p> <p>Fördela erfarna pedagoger jämnt över avdelningarna.</p> <p>Kimramåla</p> <p>Vår arbetsbelastning är tuff och sjukskrivningarna ökar bl, a pga. stress då vi fått mycket nya arbetsuppgifter såsom ökad dokumentation</p> <p>Barn som behöver extra stöd tar mycket tid då personaltätheten minskat och de andra barnen blir lidande. De får inte den stimulans som de skulle behöva för att utvecklas till fulla. Detta ökar stressen hos personalen när man känner otillräcklighet. Vi behöver ha gemensam barnsyn och värderingar i vår verksamhet. Flexibilitet mellan avdelningarna och vara lyhörda för varandras behov.</p> <p>Kryseboda</p> <p>Många reflektionstider som har försvunnit många klämdagar, inskolningar och tolksamtal och även bortfall av personal.</p> <p>Ny personal till hösten och att Anna har 20 % samordnare.</p> <p>Stor barngrupp med olika behov.</p> <p>Begränsat utbud av material för att ge barn förutsättningar att t.ex. utveckla byggen.</p> <p>Morgonmötena tar för lång tid och tar då tid från barngruppen.</p> <p>Lindehult</p> <p>Det läggs på mer arbete på oss och samtidigt får vi mindre personal, mindre planeringstid och osäkerheten när personal är sjuk – hur det ska lösas.</p> <p>Morgonmötena tar för lång tid från barngruppen.</p> <p>Barngruppens storlek är för stor till antal personal och lokalutrymme.</p> <p>Rasslebygd</p> <p>Är en genomgångs avdelning vilket medför att barnen upplever det rörigt och otryggt. Personalen känner att det vardagliga samtalet ofta blir stört av andra som ska gå igenom.</p> <p>Dörrarna på avdelningen som innebär att det blir fler rum men också att de är mindre som gör att det är svårare att inreda med rum i rummet som är en viktig del i alla olika möten.</p> <p>Personalbrist och att inte får något gehör under morgonmötet och olika bild om hur många barn per personal klarar man.</p> <p>Ett hinder är också att vi inte har samma arbetssätt som gör att detta blir en otrygghet för barnen och en krock med vad barnen är vana vid och att avdelningens miljö inte tas till vara på som det är tänkt.</p> <p>Räveberg</p> <p>Byte av arbetslag varje läsår, då det tar lång tid att jobba ihop sig och få en gemensam grundsyn och administrativa rutiner.</p> <p>Att det ständigt behövs täckning på andra avdelningar, det gör att en del av kontinuiteten på avd. brister, och man är ständigt mer eller mindre frustrerad.</p> <p>Ha överblick på utegården, röja sly för bättre översikt.</p>
------------------	---

Trollagärde

Att det är svårt att få ihop dagen eftersom det alltid är personalbrist.

Finns inte så många pedagoger med lång erfarenhet utan att en får ta massa ansvar för allt det administrativa och utvecklingssamtal mm. Att man får sin reflektion när man ska och att det kommer personal i tid, så man kommer iväg. Våldigt många gånger har vi inte kunnat gå iväg på utsatt tid, för vi har inte blivit avlösta då, så det drabbar vår reflektions tid.

Ubbemåla - De största hindren just nu är personaltätheten och behovet av timvikarier. Vi kör just nu med första hjälpen verksamhet. Barngruppen är för stor och flera barn behöver särskilt stöd och hjälp i många situationer. Vi måste i nu situationen dela på gruppen hela tiden och har svårt att då få den där stunden med projekt eller vad vi nu vill göra.

Åleberg

Personalbrist, för stora grupper. Att organisationen kring torg och ateljé inte kommit igång. Deras roll i deras pedagogiska arbetet saknas.

Röda

Ett stort hinder har varit den frånvarande vaktmästaren, vi upplever att det finns en ovilja att hjälpa oss vilket har varit väldigt problematiskt för vår verksamhet.

Vi som jobbat mycket med IKT anser att det är ohållbart med rådande uppkoppling.

Det är även kännbart för både barn och personal när det har varit en sådan omsättning på vikarie.

Vi upplever att det har tillkommit fler arbetsuppgifter utöver vårt uppdrag. Vi hinner inte med det administrativa och känner att det tar tiden från vårt egentliga uppdrag.

Lila

Vi har tappat IT-kompetens då en kollega som var duktig på det har slutat.

En sak som fungerar dåligt är organisationen på eftermiddagarna – vem ska plocka undan?

Vilka aktiviteter ska våra barn kunna ta del av på nya förskolan? Vem har ansvar?

9.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

9.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

10. Bilagor

10.1 Bilaga 1 – Handlingsplan Modersmålsstöd

Svar från förskolan till Skolinspektionen

Omedelbara åtgärder:

- Samtlig pedagogisk personal ska under februari och mars 2016 läsa boken ”Flera språk i förskolan” från Skolverket. All personal har egna tjänstedatorer och får läsa den som PDF. Boken diskuteras under april månads gemensamma arbetsplatsträff utifrån de frågeställningar som finns i boken.
- Samtlig pedagogisk personal får under februari och mars 2016 i uppgift att bekanta sig med skolverkets webbplats ”Tema modersmål – mötesplats för modersmål i förskolor och skolor”. Webbplatsens innehåll och användning kommer att diskuteras under april månads gemensamma arbetsplatsträff.
- Den 18 april 2016 föreläser Jeanette Ohlson-Carlborg en halvdag för samtlig pedagogisk personal på temat Kulturmöten i förskolan och skolans värld.
- Modersmåls lärare i arabiska finns att tillgå för förskolan 1 timme/vecka.

Långsiktiga åtgärder:

- I verksamhetsplanen för förskolan i Emmaboda kommun som ska gälla från hösten 2016 till och med våren 2019 kommer ”Mångfald” att vara ett av de fyra utvecklingsområdena. Varje utvecklingsområde kommer att definieras av två huvudmål och under utvecklingsområdet Mångfald kommer utvecklingen av modersmålsstöd vara ett. Exakt formulering av huvudmålet bestäms efter samråd med förskolornas samordnare.

Ledningsgrupp (förskolechefer, pedagogisk utvecklingsledare, ateljépedagog samt administratör) tillsammans med förskolornas samordnare ansvarar för att detta blir utfört senast maj 2016. Samtliga arbetslag ansvarar för att arbeta utifrån verksamhetsplanen från och med augusti 2016 och följa upp och utvärdera sitt arbete vid två tillfällen per termin.

- Sedan hösten 2015 har förskolan haft fem nätverksgrupper för pedagogiska diskussioner och hösten 2016 kommer dessa samordnas mer med verksamhetsplanens utvecklingsområden. En nätverksgrupp kommer att fokusera på Mångfald/Kultur/Modersmål och har som uppgift att diskutera och utveckla det konkreta arbetet i barngrupperna på dessa områden. *Förskolans pedagogiska utvecklingsledare tillsammans med förskolans specialpedagog ansvarar för innehållet och arbetet i denna nätverksgrupp som startar i början av höstterminen 2016.*
- Förskolan vill initiera ett samarbete med skolan där skolelever med annat modersmål kan komma och läsa för barn på förskolan med samma modersmål. Detta kan integreras som en del i skolans modersmålsundervisning. Om det finns möjlighet till detta samordnar vi med biblioteket för att få fram relevant litteratur. *Förskolechef tar kontakt med rektor senast under februari 2016 och därefter kontakt med biblioteket.*
- Förskolans IKT-ansvarige får i uppdrag att under vårterminen undersöka vilka tekniska verktyg som kan inhandlas för att stödja och underlätta arbetet med modersmål i förskolan. *Förskolans IKT-ansvarige lägger fram olika alternativ för förskolechef senast maj 2016.*
- Under inskolning av barn med annat modersmål kommer förskolan att hantera dem som barn i behov av särskilt stöd och tillsätta extra resurser, bland annat i form av vikarier, återkommande möten med tolkstöd och modersmåls lärare, för att ge barnen och deras familjer en bättre introduktion i förskolans verksamhet på så sätt att förskolans pedagoger känner att alla barn kan mötas utifrån sina förutsättningar och

behov. *Förskolechef tar kontakt med förvaltningschef och förvaltningsekonom under februari 2016 för att tillse att de ekonomiska medlen för detta finns.*

- Förskolan behöver utökade möjligheter till modersmåls lärare. 5 timmar per förskola, vecka och språk är önskvärt. *Förskolechef tar kontakt med förvaltningschef och förvaltningsekonom under februari 2016 för att tillse att de ekonomiska medlen för detta finns och därefter kontakt med kommunens modersmåls samordnare.*
- Då flertalet av de barn med annat modersmål som kommer till förskolans verksamheter är flyktingar och/eller asylsökande är det önskvärt att förskolans verksamhet finns med på de inledande samtalen som förs med familjerna när de blivit kommunplacerade. *Förskolechef tar kontakt med flyktingsekreterare Emelie Qviberg på Integrationsenheten i Emmaboda kommun under mars 2016.*

10.2 Bilaga 2 – Arbetsrutin Modersmålsstöd

10§ SL Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet. Lpfö 98 s.6

”Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk - och identitetsutveckling. Förskolan skall lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta tillvara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskap inom andra områden. Förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.”(Lpfö 98, s.7)

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- Tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld,
- Utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv,
- Utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra.
- Utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner, (Lpfö 98, s.10)

Förskolans mål

- Få möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.
- Få stöd i att utveckla en dubbelkulturtillhörighet.

Förskolan ska

När vi får barn med ett annat modersmål än svenska ska vi börja med att inventera förskolans förutsättningar. Har vi pedagoger som talar barnets modersmål? Finns andra barn på förskolan med samma modersmål? Det är frågor som vi bör ha med vid placering av barn. Har vi tillgång till modersmålslärare?

Finns det inte tillgång till flerspråkig pedagog eller modersmålslärare så kan den svenska talande pedagogen tillsammans med föräldrarna ändå göra mycket för att stimulera barnets modersmål.

Barnet

Att stödja barnet i sitt modersmål så tidigt som möjligt är viktigt eftersom den tidiga språkstimulansen har stor betydelse oavsett vilket språk det gäller. Det är viktigt för barnet att inte barnets modersmål avbryts då det börjar i förskolan.

Föräldrarna

Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen.(Lpfö s.13)

Ev. så behövs en tolk inför föräldrasamtalet.

Vi pedagoger kan tala med föräldrarna om att forskningen säger att ett väl utvecklat modersmål underlättar inläringen av ett annat språk. Vi uppmuntrar föräldrarna till att använda sitt hemspråk och försöka få dem förstå att modersmålet är grunden för att barnet lättare ska lära sig svenska.

Pedagoger ska även prata med föräldrarna om deras kultur, vara pålästa för att få en förförståelse för deras kultur och att få veta vad som är viktigt för föräldrarna t.ex. att inte äta griskött.

Barn och föräldrar ska veta att vi tycker att deras modersmål är viktigt och att vi uppmuntrar till att det används genom att:

- Personalen lär sig hälsningsfraser och andra ord.
- Involvera de andra barnen på förskolan genom att lära dem några ord.

- Att visa intresse för barnets modersmål. Att använda en skrivbok där både pedagoger och föräldrar kan anteckna ord som är bra att känna till. Ord som är viktiga i olika sammanhang under dagen, samtalen/aktiviteten och leken. Vill föräldrarna lära oss sånger på deras modersmål?
- Stimulera språket genom att låta barnet lyssna på deras modersmål från andra källor såsom cd med musik, sagor eller att titta på DVD. Vi ska ta hjälp av bibliotek och internet för att hitta material. Leta upp appar som vi kan använda till våra läsplattor.

I arbetet med barnets svenska språkutveckling ska pedagogerna medvetet arbeta med att orden och begreppen ska förtydligas eftersom vi använder ord som är okända för barnet. Fastän barnet använder vissa ord så är det inte säkert att de vet betydelsen av ordet.

Finns personal/modersmåls lärare som pratar barnets språk så kommer den att tala sitt modersmål i det dagliga arbetet och arbeta enligt punkterna här nedan. Grunderna för att språket ska utvecklas på ett gynnsamt sätt är att inflödet är rikligt = att barnet får höra språket och att utflödet är rikligt = barnet får möjlighet att använda sina språkliga kunskaper. Innehållet får inte vara för svårt, men gärna snäppet över barnets nivå så att barnet får utmaningar.

Det är genom att möta språket i meningsfulla sammanhang som barnet tar till sig språket därför ska arbetet genomsyra hela verksamheten och under hela dagen genom att:

T.ex. vilka sånger sjunger man i barngruppen? Vad betyder orden i Bä, bä vita lamm? Hur kan vi göra sången begriplig? Pedagogerna ska bearbeta texten så att man försäkras om att barnet förstår innehållet. Finns texten översatt till andra språk?

Genom att sätta ord på allt man gör i samband med olika rutinsituationer så ökar man ordförrådet. T.ex. att vid påklädningen benämna klädesplagg vid ord, färg på kläderna och hur det känns att ha dem på sig.

Fånga upp de ord som barnet säger för att ge dem sammanhang och mening. T.ex. genom att vara närvarande i leken. Samtala om vad som händer, ge förklaringar och prata om vad som hänt på en nivå som barnet förstår.

Pedagogerna ska tänka på att barnet ska få höra språket samtidigt som vi ska tänka på att barnet ska få många möjligheter att själva formulera sina tankar, önsknings och behov.

Planerade stunder där barnet ska kunna samtala och verka i mindre grupper. Här kan vi arbeta med språket genom böcker. Genom att låta barnet följa med i handlingen genom bilderna. Förklara svåra ord. Låta barnen återberätta sagan, samtala om boken – ställa frågor. Berätta sagan med hjälp av konkret material – språkpåsar eller dramatisera. Här kan vi ta hjälp av föräldrarna som kan läsa sagan på barnets modersmål. Bra att ta en bok som finns på svenska och på barnets modersmål.

IKT för modersmål i förskolan

Spel och multimedia kan användas i förskolan för att utveckla barns modersmål och det svenska språket. En rik och språkutvecklande miljö där barn kan lära tillsammans av varandra och med engagerade vuxna gynnar språkutvecklingen.

Pekplattor är extra bra för flerspråkiga förskolebarn, det visar en licentiatavhandling från Uppsala universitet. Med hjälp av plattorna kan barnen höra böcker på sitt andra modersmål, använda pedagogiska appar samt kommunicera med barn på andra förskolor via exempelvis Skype.

Språkstimulerande spel och appar

På sidan Modersmålsappar listas appar som har inbyggt tal på flera språk, inte bara svenska. Dessa appar kan användas för att utveckla barns modersmål även om det inte alltid är appens ursprungliga syfte.

Många appar finns tillgängliga på flera olika språk och kan på så sätt stimulera barnens modersmål. Ett exempel på webbplats är Skolappar där lärare skriver recensioner kopplade till läroplanen.

På Utbildningsradions barnwebb finns bland annat spelet Katten musen tiotusen. Det kan spelas på svenska, arabiska, finska, samiska, spanska, surani och turkiska. På barnwebben finns också filmer och sagor på olika språk. (Skolutveckling-spel och appar-Skolverket.)

Källor

Läroplan för förskolan Lpfö 98

Myndighet för skolutveckling (2008) Flerspråkighet i förskolan. Stockholm.

Tidningen Förskolan Nr 4(2009). Nationella minoriteter i förskola och skola.

Skolverket. Skolutveckling-spel och appar-Skolverket.

www.modersmal.skolverket.se

10.3 Bilaga 3 – Emmaboda vår framtid

Emmaboda kommunfullmäktige antog 24 mars 2015 en vision:

”Emmaboda kommun skall vara den öppna, företagsamma och miljömedvetna kommunen med god tillväxt som är attraktiv för näringsliv, föreningsliv och invånare – en naturlig mötesplats i sydost.”

Utifrån denna vision tog kommunens ledningsgrupp fram fem stycken utvecklingsområden och till varje utvecklingsområde olika målområden. Förskolan är inte direkt omnämnd i dessa utvecklings-/målområden men är, som vi ser det, en viktig kugge i maskineriet att nå visionen. Nedan är våra tankar kring hur förskolan i Emmaboda kommun stöttar visionen.

A – Emmaboda kommun som attraktiv knutpunkt och mötesplats.

En aktiv och, i samhället, synliggjord förskola som kännetecknas av hög kvalitet och tillgänglighet kan locka fler familjer till kommunen. Genom vårt nuvarande arbete, bland annat genom den årliga utställningen på biblioteket, synliggör vi kommunens barn och ger dem en plats i det offentliga rummet.

Förskolan har satsat på att anordna fortbildning för samtliga pedagoger i kommunen och har vid flertalet tillfällen bjudit in närliggande kommuners pedagoger att medverka i dessa fortbildningar. Emmaboda har då blivit en mötesplats för pedagoger inom förskolan.

B – Näringslivsfrämjande aktiviteter – stöd och service till företag.

Förutom att förskolan i sitt ordinarie uppdrag stöttar kommunens företag genom att möjliggöra att fler kan förvärvsarbeta så har förskolan det stora uppdraget att vara familjernas första kontakt med kommunens bildningsväsende. Förskolan är barnens första steg i det livslånga lärandet och genom att ge barnen möjlighet att bli innovativa och kreativa samhällsmedborgare som vågar lyckas kan förskolan bidra till ett ökat företagande.

C – Boende, fritid, kultur och miljö.

Förskolan i Emmaboda kommun strävar efter att vara en aktiv del av samhället och ge barnen möjlighet att se och reflektera kring det samhälle som finns och har funnits där de bor. Genom detta kan barnen se vilka möjligheter som finns och vilka möjligheter som de kan skapa i framtiden.

Läroplanen för förskolan beskriver att förskolan ska arbeta med miljöfrågor för att barnen ska få en förståelse för naturens kretslopp och hur människor, natur och miljö påverkar varandra. Bland annat genom att vi återanvänder ”skräpmaterial” i de skapande verksamheterna får barn möjlighet att reflektera kring hur vi använder jordens ändliga resurser och att vi ska ha respekt för och vara rädda om vår miljö.

D – Sysselsättning, integration, jämlikhet, jämställdhet och mångfald.

För många nyanlända är förskolan den första riktiga kontakten med det svenska samhället. Genom det vardagliga arbetet möjliggörs en naturlig integration.

Jämlikhet, jämställdhet och mångfald är ord som i många år genomsyrat förskolans verksamhet och finns tydligt uttryckt som arbetsområde i läroplanen.

Genom att barnen ges möjlighet att pröva och utmanas i det de är intresserade av skapas en naturlig grogrund för innovation och initiativ som i förlängningen kan leda till ett ökat företagande och därigenom en ökad sysselsättning.

E – Infrastruktur – Förutsättningar för att bo och verka i hela kommunen.

Förskolan har satsat på att få modern teknik att bli ett naturligt inslag i verksamheterna, bland annat för att barnen ska bli bekväma med att kommunicera på många olika sätt.

En av grundtankarna för förskolans arbete är att det ska vara likvärdigt. Det ska inte spela någon roll var i kommunen ett barn bor, barnet ska få likvärdiga förutsättningar för att utvecklas till den bästa människa barnet kan bli. Likvärdigt innebär inte likadant och varje förskola är därför unikt anpassad till de förutsättningar och utmaningar som finns i dess närområde.

Genom införandet av helg, natt och kvälls-verksamheten har förskolan möjliggjort att fler kan arbeta de tider som samhället kräver.

10.4 Bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017

Vecka	Datum	Aktivitet
33 – 25	Augusti 16 – Juni 16	Litteratur enligt särskild lista utifrån nätverksgrupper. Kompenseras med 3 timmar/termin.
33	15-19 Augusti	Eftermiddagar till varje arbetslag, iordningställande av miljöer och pedagogiska diskussioner enligt särskilt dokument.
	18 Augusti	Upptaktsdag (stängd dag) enligt separat program. Arbetstid 08 ⁰⁰ -17 ⁰⁰
34	22 Augusti	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Träff nätverksgruppsledare 15 ⁰⁰ -16 ³⁰
	24 Augusti	Gemensam APT - Föreläsning Ann Åberg – 16 ³⁰ -20 ³⁰
35	29 Augusti	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
36 – 44	September – Oktober	Auskultation i förskoleklass. Förskoleklass auskulterar i förskola. Förskolechefer informerar under augusti/september.
36 – 39	September	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Ann Åbergs föreläsning Nätverksgrupperna informerar varandra
36	5 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
37	12 September	Pedagogisk dokumentationskurs 4
	14 September	Gemensam APT - Föreläsning Ann Åberg – 16 ³⁰ -20 ³⁰
38	19 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
39	26 September	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
40	3 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
41	10 Oktober	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	14 Oktober	Halvdagsutbildning för några 08 ³⁰ -11 ⁰⁰ – Information kommer senare
42	17 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
43	24 Oktober	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
44	31 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
44 – 48	November	APT egna förskolan tillsammans skolans pedagoger.
45	7 November	Pedagogisk dokumentationskurs 4
46	14 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
47	21 November	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
48	28 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
49 – 51	5 – 23 December	Utvärderingsdag
49	5 December	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	6 December	Gemensam APT
50	12 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
51	19 December	Reservtid för Workshop/IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
2 – 5	Januari	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra

2	9 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
3	16 Januari	Pedagogisk dokumentationskurs 4
4	23 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
5	30 Januari	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
6	6 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
7	13 Februari	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	15 Februari	Gemensam APT
8	20 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
9	27 Februari	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
10 – 13	Mars	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra
10	6 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
11	13 Mars	Pedagogisk dokumentationskurs 4
	17 Mars	Halvdagsutbildning för några 08 ³⁰ -11 ⁰⁰ – Information kommer senare
12	20 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
13	27 Mars	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
	31 Mars	Stängd dag
14	3 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	6 April	Gemensam APT
15	10 April	Pedagogisk dokumentationskurs 4 Studiebesök
17	24 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
18 – 22	Maj	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra
19	8 Maj	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
20	15 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
21	22 Maj	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
22	29 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
23 – 25	5 – 22 Juni	Utvärderingsdag
24	12 Juni	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
	13 Juni	Gemensam APT – Tema Glitter & Glamour
25	19 Juni	Reservtid för Workshop/IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	23 Juni	Midsommarafton – Dans och fest på egen hand

10.5 Bilaga 5 – Gemensamt kalendarium 2017-2018

Vecka	Datum	Aktivitet
23-27	Maj 17 – Juni 17	En heldag för varje arbetslag (som de ser ut till hösten) för planering inför läsåret. Varje förskola gör eget schema för detta.
33 – 25	Augusti 17 – Juni 18	Litteratur enligt särskild lista utifrån nätverksgrupper. Kompenseras med 3 alt 6 timmar/termin (se litteraturlista).
32–35	Augusti	APT egna förskolan
35	28 Augusti	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	30 Augusti	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
36	4 September	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	5 September	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
37	11-15 September	Uppföljning
	11 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
38	18 September	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	20 September	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 1 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
	21 September	Stängningsdag för förskolan. Särskilt program kommer.
39	25 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
40	2 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
41	9 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	11 Oktober	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
42	16 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰ Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
43	23 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
		29 Oktober
44	30 Okt – 3 Nov	Uppföljning
	30 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	1 November	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 2 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
45–48	November	APT egna förskolan
45	6 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
46	13 November	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
47	20 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	22 November	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
48	27 November	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
49–51	December	Utvärderingsdag
49	4 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	7 December	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
50	11 December	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰

	13 December	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
51	18 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
2–5	Januari	APT egna förskolan
3	15 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	17 Januari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
4	22 Januari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
		Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 3 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
5	29 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
6	5 Februari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	6 Februari	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
	7 Februari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
7	12 – 16 Februari	Uppföljning
	12 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
8	19 Februari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 6 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
9	26 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	28 Februari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
9–13	Mars	APT egna förskolan
10	5 Mars	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 6 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
11	12 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
12	19 Mars	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 7 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	21 Mars	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 4 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
	23 Mars	Stängningsdag för förskolan. Särskilt program kommer.
25 Mars	<i>Sommartid börjar. Flytta klockan 1 timme framåt. Trandagen!</i>	
13 – 14	26 Mar – 6 Apr	Uppföljning
13	26 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	30 Mars	<i>Långfredagen</i>
14	2 April	<i>Annandag påsk</i>
15	9 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	11 April	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
16	16 April	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 7 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
		Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
17	23 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
18–22	Maj	APT egna förskolan
18	1 Maj	<i>Första maj</i>
	2 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
19	7 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰

	<i>10 Maj</i>	<i>Kristi Himmelfärdsdag</i>
18	2 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
20	14 – 18 Maj	Uppföljning
	14 Maj	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 8 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	16 Maj	Pedagogisk dokumentationskurs 5 – 17 ⁰⁰ -19 ⁰⁰ Studiebesök
	<i>17 Maj</i>	<i>Förskolans dag</i>
21–22	28 Maj – 1 Juni	VårRundan
21	21 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	23 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
22	28 Maj	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 8 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
23	4 Juni	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	<i>6 Juni</i>	<i>Nationaldagen</i>
	7 Juni	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
24	11 Juni	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 9 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
25	18 Juni	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 9 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	<i>22 Juni</i>	<i>Midsommarafton – Dans band i band</i>